

Tartu Ülikool
Humanitaarteaduste ja kunstide valdkond
Eesti ja üldkeeleteaduse instituut

Johannes Sarapuu

Eestirootsi keelekontakti mõju
Harju-Madise, Risti ja Noarootsi murrakus

Bakalaureusetöö

Juhendaja lektor Miina Norvik

Kaasjuhendaja kaasprofessor Eva Liina Asu-Garcia

Tartu 2024

Sisukord

Sissejuhatus	6
1. Rootsikeelne elanikkond Eestis enne II maailmasõda	8
1.1. Eestirootslased Eesti aladel	8
1.2. Keelekontakt ja suhted eestlastega	11
1.3. Eestirootsi keel rootsi keele murrete kontekstis	14
1.4. Eesti murrete morfosüntaks	15
2. Varasemad uurimused	17
2.1. Objektikääne	17
2.2. Enesekohased verbid	18
2.3. Analüütiline konstruktsioon	19
3. Keelekontaktide teooria	20
3.1. Keelekontakti sotsiolingvistiline kontekst	20
3.2. Laenatavus ja laenamistüübid keelekontaktis	22
4. Materjal ja meetod	24
4.1. Analüüsitavad murdetekstid	24
4.2. Keelejuhid	25
4.3. Analüüsimeetod	28
5. Tulemused	29
5.1. Objekti- ja subjektikääne	29
5.2. Enesekohased verbid	32
5.3. Analüütilised konstruktsioonid	32
5.4. Ühilduvus	33

5.5. Asesõnad	34
5.6. Kohakäänded.....	35
5.7. Väheesinevad muud nähtused	37
6. Arutelu.....	38
Kokkuvõte	40
Kirjandus	42
Estlandssvenska påverkan i Estlands nordvästra dialekter. Sammanfattning.....	46
Lisa 1. Keelejuhtide andmete tabel	48
Lisa 2. Andmetabel keelenähtustest	52

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen käesoleva lõputöö ise kirjutanud ning toonud korrekselt välja teiste autorite panuse. Töö on kirjutatud, lähtudes Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Johannes Sarapuu

Lühikokkuvõte

Töös uuriti eesti-rootsi keelekontakti mõju Harju-Madise, Risti ja Noarootsi murraku morfoloogiale ja süntaksile, hindamaks keelekontakti tugevust neis piirkondades. Eesmärgiks oli anda selgem ülevaade rootsi keele mõjutustest keelekontakti piirkonnas ning sellest, kuidas sotsiolingvistilised faktorid morfoloogiliste ja süntaktiliste nähtuste ilmnemist mõjutavad.

Selleks analüüsiti murdetekste kahest murdetekstikogumikust, kokku umbkaudu 5750 sõna jagu teksti Noarootsi murrakust, 25 500 sõna Harju-Madiselt ning 31 000 sõna Ristilt. Materjali analüüsiti käsitsi: eripärased keelenähtused, milles oli varasemates uurimustes tõestatud või kahtlustatav rootsi keele mõju, kirjutati välja, neist kvantifitseeriti vaid tõestatult rootsikeelsed.

Tulemuseks ilmnnes, et objektikäände eripärast kasutust esinemissagedus oli seotud keelekontakti intensiivsusega vastavas piirkonnas, st nähtust esines suhtarvuna kõige rohkem Noarootsis, seejärel Ristil ning kõige vähem Harju-Madisel. Sarnane korrelatsioon paistis välja ka arvuühilduvuse puudumises ning asesõnade ebareeglipärasuses elututele ja elusatele referentidele viidates, olgugi et tegu on üldiste murdekeele nähtustega. Varasemates uurimustes välja toodud enesekohaseid verbe ei esinenud materjalis üldse. Esines ka üksikuid nähtusi, mida varasemates uurimustes ei nimetatud, kuid milles võib kahtlustada rootsi mõju.

Võtmesõnad: eestirootsi, keelekontakt, murded, morfoloogia, süntaks

Sissejuhatus

Hiljemalt keskajast alates on Eesti aladel, peamiselt saartel ning lääne- ja põhjarannikul, elanud rootsikeelne elanikkond (Rosenkvist 2018: 8). Kuigi levinum termin eesti rannikul elanud rootsikeelse elanikkonna kohta on *rannarootslased*, kasutan siin segaduse vältimiseks nimetust *eestirootslased*, sest rahva rootsikeelne nimetus on *estlandssvenkar* 'eestirootslased' ning nende kõneldud rootsi keele kohta öeldakse pigem *eestirootsi keel* kui *rannarootsi keel*. Töös kasutatud eestikeelsetes allikates (nt Juhkam 1998) eelistatakse samuti nimetust *eestirootslased*. Endonüümiks oli neil hoopis *aibofolke* 'saarerahvas' (Rosenkvist 2018: 9).

Ähvardava okupatsiooniaja eel 1944. aastal lahkus suurem osa eestirootslasi Eestist (Rosenkvist 2018: 13). Keskaja ning teise maailmasõja vahel oli välja kujunenud eestirootsi keel, mis jagunes omakorda neljaks murdeks (E. Lagman 1979: 5). Eestirootslased ei elanud siin sugugi vaakumis: oli alasid, peamiselt saartel, kus kõneldi vaid rootsi keelt, kuid oli ka neid, kus eestlased ja eestirootslased elasid külg külje kõrval. See tähendab, et ka eesti-rootsi keelekontakt kestis sadu aastaid ning sellele hakati tähelepanu pöörama alles 19. sajandi teises pooles.

Herbert Lagman (1971) on põhjalikult käsitlenud eesti keele mõju eestirootsi murretele, kuid vastupidist, eriti keelekontakti mõju eesti murrete morfosüntaksile, on väga vähe uuritud. Evi Juhkam (1998) on üks vähestest, kes on keskendunud ka sellele poolele keelekontaktist: täpsemalt on ta uurinud näiteks rootsipärast objektikäänet ja enesekohast verbikasutust sõnaga *ennast*. Teised uurimused on pigem keskendunud laensõnadele ja hääldusele. Seega annab mõju edasi uurimine olulise panuse arusaama eesti ja rootsi keelekontaktist, andes lisatahu ka üldisse Läänemere piirkonna keelekontaktide uurimisse.

Bakalaureusetöös uurin lähemalt Loode-Eesti murrete kontakte eestirootsi keelega, täpsemalt analüüsin, mil moel on eestirootsi keel mõjutanud selle piirkonna murrakute – Noarootsi, Risti ja Harju-Madise – morfoloogilisi ja süntaktilisi jooni. Töö eesmärgiks on välja selgitada, missugust rootsipärast lauseehitust ja käändekasutust Loode-Eesti

murrakutes esineb, kas eri murrakutes esineb rootsi keele mõju ka erineval määral ning mida leitud keelenähtused ja nende sagedus keelekontakti kohta öelda võivad. Seejuures pole sihiks ammendav käsitlus keelekontaktist ega ka esinevatest nähtustest – töö on mõeldud andma paremat ülevaadet eesti-rootsi keelekontakti puudutavast, et luua alus edasistele uurimustele. Püstitatud on neli uurimisküsimust:

1. Missuguseid morfosüntaktilisi eripärasid võrreldes standardkeelega Noarootsi, Risti ja Harju-Madise murrakus esineb?
2. Millised neist nähtustest võib pidada keelekontakti mõjust tulenevateks?
3. Missugune oli sotsiolingvistiline olukord neis kihelkondades?
4. Mil määral erineb keelekontakti mõju murrakuti?

Vastamiseks analüüsitakse olemasolevaid, litereeritud murdetekste nimetatud murrakutest. Analüüsides otsitakse nii varasemates uurimustes täheldatud rootsipärasusi kui ka teisi murdejooni, mis võivad tuleneda kontaktist rootsi keelega või vastupidi, mis tõestatult pole rootsi päritolu.

Esimene peatükk annab varasemate uurimuste põhjal ajaloolise ülevaate rootsikeelsest elanikkonnast Eesti aladel, nende keelest ja kontaktidest eestlastega, muuhulgas esitan allikate põhjal loodud asustuskaardi käsitletavast piirkonnast (joonis 2), andmaks paremat ülevaadet keelekontakti olemusest. Teises peatükis käsitletakse rootsipäraseid morfosüntaktilisi keelejooni, mis on varasematest uurimistöödest ilmnenu. Kolmandas peatükis kirjeldatakse keelekontaktide uurimise teoreetilist alust. Neljandas peatükis kirjeldatakse analüüsivat materjali ja selle valikupõhjust, annan ülevaate murdetekstides esindatud keelejuhtidest ning kirjeldan analüüsimeetodit. Viiendas peatükis esitletakse analüüsitulemusi ning kuuendas peatükis arutletakse võimalike järelduste üle, mida leidude põhjal keelekontakti kohta teha saaks. Sellele järgneb kokkuvõttev peatükk, kirjanduse loetelu, rootsikeelne kokkuvõte ning keelejuhtide ja analüüsitulemuste tabelid lisadena.

Täna südamest oma juhendajaid Miina Norvikut ning Eva Liina Asu-Garciat, kes on töö valmimisel tohutult suureks abiks olnud. Minu eriline tänu kuulub ka Evi Juhkamile, kes mind ja juhendajaid lahkelt vastu võttis ning teema kohta väärtuslikke mõtteid pakkus. Olgu see töö pühendatud tema mälestuseks.

1. Rootsikeelne elanikkond Eestis enne II maailmasõda

1.1. Eestirootslased Eesti aladel

Erinevaid oletusi on tehtud selle kohta, millal rootslased Eesti aladele tulid, kuid üldiselt leitakse, et rootsikeelne elanikkond asus siia elama millalgi 13. sajandil või veidi varem (vt Markus 2004 rauaaja oletuse kohta) ning igal juhul enne 1294. aastat, mil Haapsalu linnaõiguses mainitakse seal elavaid rootslasi. Sisserände põhjuseks peetakse Eesti alade ristiusustamist, mis soosis rootslasi hõredalt asustatud Eesti põhja- ja läänerannikule elama asuma. (Rosenkvist 2018: 8–9; H. Lagman 1971: 17)

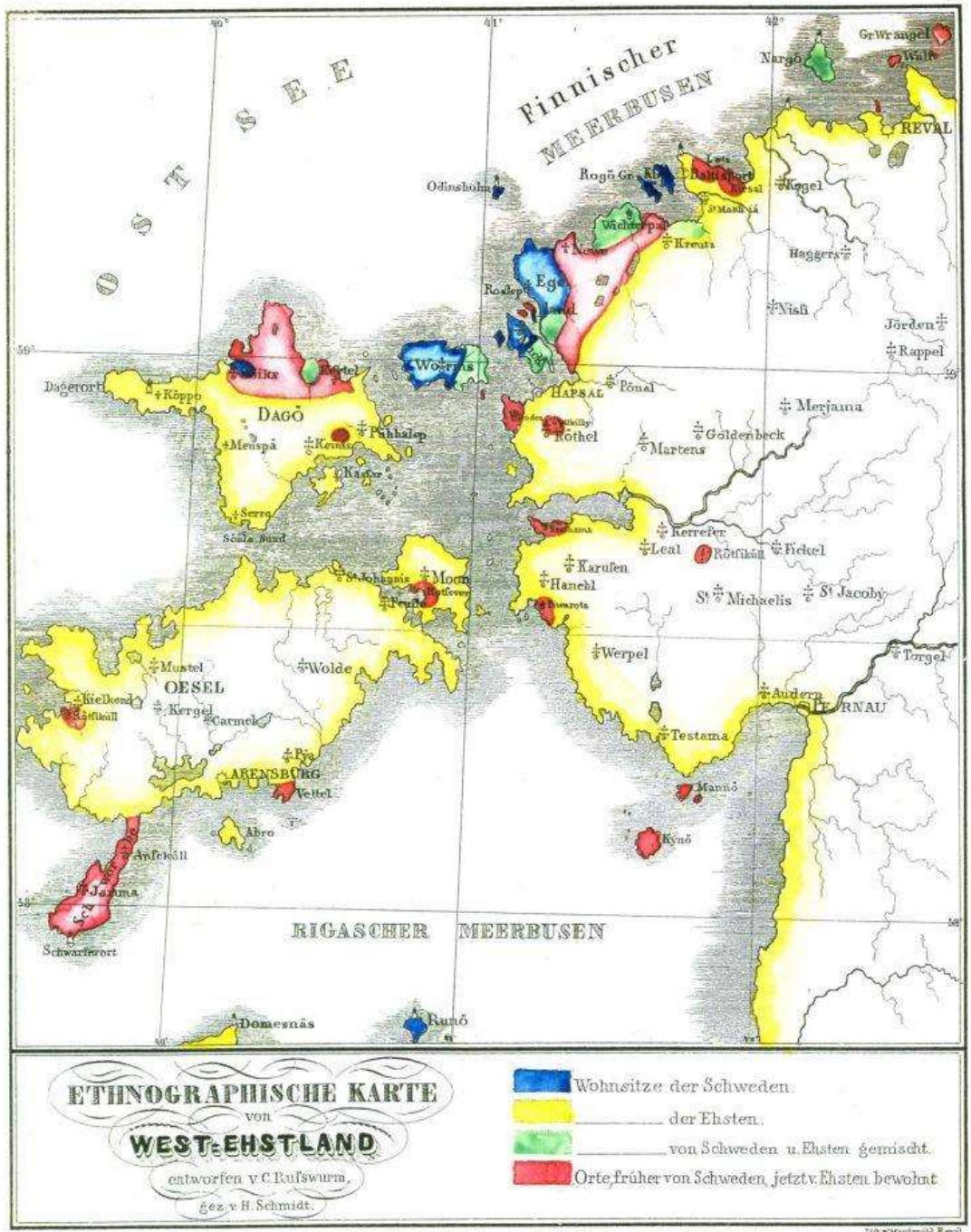
Järgnes veel mitu sisserändelainet, mille tulemusena leidis 16. sajandi lõpuks rootslasi terve põhjaranniku ja saarte ulatuses: Ruhnu, Vormsi, Osmussaar ja Pakri saared olid täielikult rootsikeelsed, Saaremaal leidis üksikuid pisemaid rootslaste asulaid, Hiiumaa oli valdavalt rootsikeelne ning põhjarannikul ulatusid eestirootslaste asulad isegi Tallinnast ida poole. Eestlaste asualade laienedes hakkas täielikult rootsikeelseid külasid siiski tasapisi vähenema. (H. Lagman 1971: 17–18)

Teada on ka teistest väiksematest rootslaste asustustest Läänemaal, näiteks Ridala, Karuse ja Hanila kihelkonnas. Need teated pärinevad aga peamiselt keskajast ning 20. sajandi alguseks rootsi keele oskajaid neis paigus praktiliselt enam ei elanud. (Juhkam 1998: 15)

Keskajast alates oli eestirootslastele omistatud eriline staatus: neile kehtis Rootsi õigus, mis tähendas, et erinevalt eestlastest polnud nad pärisorjad ning baltisakslastest valitsejad ei saanud neid püüdlustest hoolimata endale allutada. On teada, et kui eestirootslased tundsid end kohaliku võimu poolt ahistatuna, saatsid nad delegatsiooni Rootsi kuninga juurde olukorra üle kaebama. Selliseid kaebamisi tuli ette vähemalt 14. sajandist kuni 20. sajandi algusaastateni. Selline staatus tähendas aga, et eesti talupoegade pärisorjuse alt vabanemise aegu ei muutunud eestirootslaste jaoks olukord paremaks, vaid pigem vastupidi: Hiiumaa rootslasi koheldi 1770. aastatel kui pärisorjasid, keda Kõrgessaare mõisa omanik Karl Magnus Stenbock püüdis saarelt minema saata. Kuigi Stenbockil väljasaatmine esialgu ei õnnestunud, päädis Hiiumaa rootslaste lugu saarelt välja

saatmisega 1781. aastal, mil neile eraldati uus maa praegustel Ukraina aladel. (Rosenkvist 2018: 10–11)

Carl Russwurm esitas 1855. aastal ka kaardi eestirootslaste asupaikadest 19. sajandi keskel (joonis 1). Sinisega märgitud aladel elasid ainult rootslased, kollastel ainult eestlased, rohelistel elasid rootslased ja eestlased segamini ning punasega on tähistatud alad, kus varem olid elanud rootslased, kuid mis kaardi koostamise ajaks olid täielikult eestlaste poolt asustatud.

Joonis 1. Eestirootslaste asustus 19. sajandi keskpaigas. Sinine – eestirootslaste asualad, kollane – eestlaste asualad, roheline – eestirootslaste ja eestlaste segaasustus, punane – endised eestirootslaste alad, kus nüüd vaid eestlased elavad. Kaart pärineb Carl Russwurmi raamatu „Eibofolke“ (1855) lisast.

19. sajandi lõpul saadeti eestirootslaste juurde misjonärid, neist tuntumana ehk Lars Johan Österblom, kes viis sisse põhjalikke muudatusi eestirootslaste eluolus. Koos 19. sajandi lõpu rahvusliku ärkamisega tärkab ka eestirootslaste identiteet, mis päädib eestirootslaste kultuuriühingu SOV (Svenska Odlingens Vänner) loomisega ning oma ajalehe Kustbon väljaandmisega, mida ilmub tänaseni. Eriti märkimisväärseks võib pidada 1925. aastal eestirootslastele antud kultuuriautonomiat. (Rosenkvist 2018: 11–12)

Rajati ka rootsikeelseid koole: märkimisväärseimate näidetena loodi Pürksisse rahvaulikool ning Haapsallu Rootsi eragümnaasium, mis said rannarootslastele teatavaks kultuuriliseks koondumiskohaks (Aman 2017: 478–481).

Suurem osa eestirootslasi põgenes 1944. aastal naasva Nõukogude okupatsiooni eest Rootsi, mistõttu oli teise maailmasõja järel eestirootsi keel Eestist pea täielikult kadunud (Rendahl 2001: 152).

1.2. Keelekontakt ja suhted eestlastega

Arvestades, et eestirootsi keelt hakati koguma ning lähemalt uurima alles 19. sajandi teises pooles (H. Lagman 1971: 10–11), ei ole võimalik käsitleda keelekontakti varasemast ajast, olenemata sellest, et eestirootslased elasid Eesti aladel juba sajandeid varem. Väärrib märkimist, et eestirootsi keelt on ka 19. sajandi järel vähe uuritud: pärast 20. sajandi teises pooles ilmunud suuremaid töid (Tiberg 1962; H. Lagman 1971; E. Lagman 1979) valitses eestirootsi keele uurimises pikk paus kuni eestirootsi keele struktuuri (*Estlandssvenskans språkstruktur*, ESST) projektini, mille raames uuriti nii eestirootsi keele foneetikat ja fonoloogiat kui ka morfoloogiat ja süntaksit (vt Asu 2017; *Estlandssvenskans språkstruktur* 2018).

Kontakt eestlaste ja rootslaste vahel oli piirkonniti väga erinev: näiteks Ruhnul, Vormsil, Osmussaarel ja Pakri saartel püsis teise maailmasõjani pea täielikult rootsikeelne elanikkond, kes lähedalasuvate eestlastega vähe kokku puutus (E. Lagman 1979: 3–5). Täielikult rootsikeelsed olid ka külad Noarootsi kihelkonna põhjaosas, näiteks Spithami, Rooslepa ja Riguldi, mida eraldas eesti küladest raskesti läbitav maastik (E. Lagman 1979: 4). Neis paigus oskasid mehed enamasti ka eesti keelt, kuigi väga varieerual

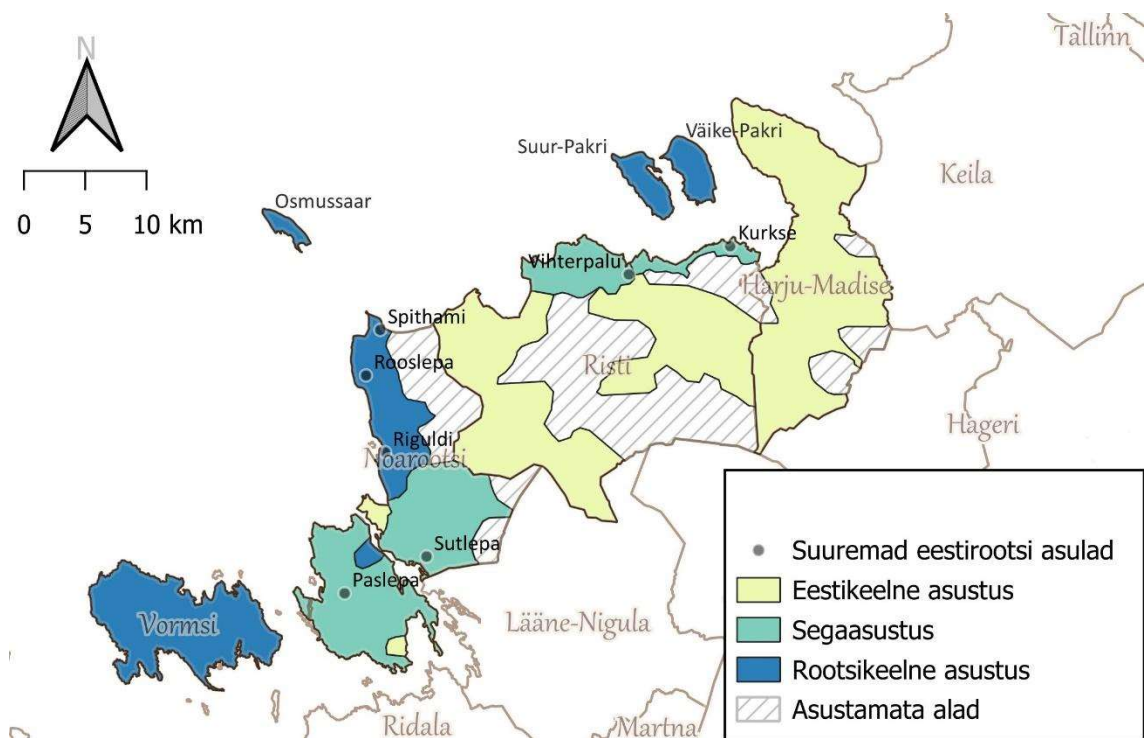
tasemel, kusjuures naised ei rääkinud seda enamasti üldse, sest eesti keele oskus omandati tavaliselt linnas kaupmeestega suheldes või seal lühiajaliselt töötades. Iseseisva Eesti ajal oli noormeestel võimalus keelt selgeks saada ka ajateenistuses ning neiuudel koolis õppides või linnas teenijatüdrukutena töötades. (H. Lagman 1971: 19; TÜ EMSA DS0293-01)

Hiiumaal elas samuti märkimisväärselt palju eestirootslasi, kuid suurem osa neist rändas 1781. aastal praegusel Ukraina alal asuvasse Gammalsvenskbysse (Rendahl 2001: 153). H. Lagman (1971: 19–21) ütleb, et 1944. aastaks oli rootsi keel saarelt täielikult kadunud ning et Hiiumaa rootslaste murre (*dagösvenskan*) kadus juba 1930. aastatel.

Samas leidis ka piirkondi, kus rootslased elasid eestlastega läbiseigi, näiteks Naissaar ja selle bakalaureusetöö jaoks olulised Vihterpalu ja Kurkse. Neis kolmes piirkonnas esines ka selgelt rohkem eesti keele mõju. Viimases kahes polnud 1930. aastateks enam ühtegi täielikult rootsikeelset küla (E. Lagman 1979: 3). Kui veel enne esimest maailmasõda rääkisid sealsed lapsed omavahel eestirootsi keeles, siis 1930. aastatel kõneldi nii omavahel kui vanematega juba eesti keelt – põhjuseks “arusaam, et nende murre on alaväärtuslik ja kole”, mis eesti keele riigikeeleks muutumise järel veelgi süvenes (Aman 2017: 437). Sutlepa ja Paslepa küla Noarootsi poolsaarel olid samuti mitmekeelsed, kuid eestirootslaste suhtumine eesti keelde oli neis drastiliselt erinev: Paslepas püüti oma emakeelt ja „rootslust“ sihilikult hoida eesti mõju eest, Sutlepas aga häbeneti eestlaste ees rootsi keelt kõneldagi (H. Lagman 1971: 21). Erinevalt Vihterpalust ja Kurksest oli Noarootsis eesti ja rootsi keele positsioon võrdsem, kuid eesti keele kasutus laienes siiski tasapisi (Aman 2017: 438), kusjuures eestlaste ja eestirootslaste n-ö läbiseigi elamine oli samuti pigem hilisema aja nähtus (TÜ EMSA DS0293-01).

H. Lagmani esitatud eestirootsi murdepiirkondadest hõlmab Vihterpalu Risti kihelkonna põhjaosa ning Kurkse asub Risti ja Harju-Madise kihelkonna piiril mere ääres. Evi Juhkam (1983: 122) mainib, et Risti kihelkonnas murdekeele lindistamisel (aastatel 1973–1979) oli tema keelejuhtide hulgas lisaks eestlastele olnud ka eestistunud rootslasi (st neid, kes on lapse- või täiskasvanueas eesti keelele üle läinud) ning eesti emakeelega rootslaste järglasi, kusjuures „eestlastest keelejuhid rootsi keelt ei osanud“.

Parema ülevaate huvides olen 1940. aastate alguse seisuga kandnud ka kaardile (joonis 2). Kaart põhineb H. Lagmani (1971: 19–21), E. Lagmani (1979: 3–6) ja Juhkami (2017: 257–258) kirjeldustel 1930. aastate keskpaiga ning 1940. aastate esimesel poolel toimunud põgenemislainele eelnenud keelilise olukorra kohta. Asustuspriiride kaardistamisel olen aluseks võtnud Eesti topograafilise ülevaatekaardi 1:200 000 (1935–1939) ja 1917. kihelkonnapiiride kaardi Maa-ameti WMS teenusest. Erinevalt varasematest kaartidest nagu Russwurmi (1855) või Richard Amani oma (E. Lagman 1979: 2) olen siin alade piiritlemisel märkinud ka asustamata alad, mis on peamiselt soise maastikuga. Nende piirid ei ole täpsed ning kohati hõlmavad ka väiksemaid soiseid alasid, kuid suuremate asustamata alade näitamine on oluline elanikkonna hulga ning nende kokkupuudete visualiseerimiseks. Eriti tähtis on see Noarootsi kihelkonna rootsikeelse põhjaosa ning Risti kihelkonna lääneosa vahel, kus, nagu eelnevalt kirjeldatud, eraldas rootsikeelset ja eestikeelset elanikkonda raskesti läbitav maastik.

Joonis 2. Noarootsi, Risti ja Harju-Madise kihelkonna keeleline jaotus 1940. aastate alguses.

1.3. Eestirootsi keel rootsi keele murrete kontekstis

Rootsi murded jaotuvad kuueks suuremaks murdegrupiks: lõuna- (*rts sydsvenska*), göta- (*götamål*), gutni (*gotländska*), svea (*sveamål*), põhja- (*norrländska*) ja idamurre (*östsvenska*) (Rendahl 2001: 139). Viimasesse neist kuuluvad kõik soomerootsi ja eestirootsi murded. Idamurretel on kõige rohkem sarnasusi neile geograafiliselt lähimate Rootsi alade murretega, ehk peamiselt svea murretega, kuid Soomes asuva kakskeelse Österbotteni piirkonna puhul ka põhjapoolsemate Rootsi piirkondade, Västerbotteni ja Norrbotteni murdejoontega. Idamurdeid liidavad peamiselt teatud arhailised hääldusjooned, näiteks vanarootsi diftongide olemasolu (*äi, öu, öy*), eesvokaalile eelnevate *g, k* ja *sk* säilimine ning graavisaktsendi ja akuutaktsendi erisuse puudumine. (Rendahl 2001: 143–144)

Nimest hoolimata polnud eestirootsi keel üks ühtne rootsi keele variant, vaid jagunes mitmeks, üksteisest märgatavalt erinevaks murdeks. Vahetult enne 1944. aasta väljarännet olid eestirootslaste murdepiirkonnad jaotunud viieks: Noarootsi, Vormsi, Pakri saared koos Vihterpalu ja Kurksega maismaal, Ruhnu ja Naissaar, kusjuures Noarootsit ja Vormsit võib käsitleda ka ühtsena (H. Lagman 1971: 20). Sama meelt on ka E. Lagman (1979: 5), kes määratlebki neli murdepiirkonda, erinedes H. Lagmani omast vaid Noarootsi ja Vormsi liitmisega üheks murdealaks. Hiiumaa rootslaste keel neis enam ei kajastu, sest nagu mainitud, oli rootsi keel uuritavaks perioodiks saarelt juba kadunud (vt osa 1.2). Rootsikeelsetes koolides (vt osa 1.1) õpiti riigirootsi keelt, kuid eestirootslased olid oma murde eripärasusest ja väärtusest üpris teadlikud ning argikasutusse riigirootsi keel enamasti ei jõudnud (Aman 2017: 435–437)

Eesti keel on tugevalt mõjutanud kõiki eestirootsi murdeid, mistõttu leidub neis nii laenatud sõnavara ja hääldust kui ka süntaktilisi ja morfoloogilisi eripärasid, mis eristavad seda teistest rootsi keele murretest (H. Lagman 1971; Rendahl 2001). Näiteks kasutatakse Kesk- ja Lõuna-Rootsi murretega võrreldes oluliselt tihedamalt ning laiemas tähenduses definiitsust väljendavat sufiksit, sarnaselt esineb seda rohkem ka põhjapoolsetes murretes ning Österbotteni alade soomerootsi murretes (Rendahl 2001: 154). Võib järeldada, et tegu on naaberkeelte mõjuga, kuna ei saami keeltes ega soome ja eesti keeles ei esine definiitsust väljendavaid artikleid või sufikseid. Omapärane on ka verbikasutus, näiteks

infinitiivvormi laiem kasutus ning *s*-passiivi sufiks modaalverbi küljes (Rendahl 2001: 155). Eesti põhjarannikul ja Pakri saartel kõneldavates eestirootsi murretes leiduvat H. Lagmani (1971: 20) sõnul ka märgatavat soomerootsi mõju.

1.4. Eesti murrete morfosüntaks

Murrete morfosüntaksit uurides tuleb silmas pidada, et murrete puhul on enamasti tegu suulise keelega (Hennoste 2018: 112), nii ka selles töös analüüsiks kasutatud materjalis (vt lähemalt peatükis 4.1). Suulise kõne süntaks on kirjakeele omast olemuslikult erinev, sest see on spontaanne, *n*-õ redigeerimatu tekst, mistõttu esineb selles näiteks kirjakeelega võrreldes rohkelt partikleid, aga ka kirjakeelest puuduvaid süntaksit mõjutavaid nähtusi, nagu eneseparandusi ja kiilungeid (Hennoste 2018: 112–116).

Lisaks on murretel ka hulk morfosüntaktilisi eripärasid, mis on üldisemalt murdekeele kui suulise keele tunnuseks, mitte konkreetsele kohamurdele omased. Näiteks ei pruugi verb oma subjektiga arvus ühilduda (*siad oli`kinni laudas*), samuti võib *olema*-verb omamise tähenduses jääda ainsusesse (*enne olli`pruutidel kirstud*). (Hennoste 2018: 117)

Eesti murretes on ka tavaline, et täiend ei ühildu arvus ja/või käändes oma põhisõnaga, kusjuures ühilduvuse esinemine varieerub piirkonniti palju, näiteks saartel on arvukongruents peaaegu alati olemas, kuid teistes põhjaeesti murretes esineb oluliselt vähem, kirderannikumurret välja arvates vähem kui pooltel juhtudel (Hennoste 2018: 117–118). Täiendi reeglipärane ühilduvus nimisõnaga on keelekorralduse tulemus ning sagedane vaid lõunaeesti murretes (Nurkse 1937). Määrustes võib samuti leida käändeerisusi, näiteks kirjakeeles oodatava väliskohakäände asemel sisekohakäändeid (*igas`saares oli omad tuled*) (Hennoste 2018: 118–119).

Selliste üldiste murdekeele morfosüntaksi omaduste eristamine on oluline potentsiaalselt rootsimõjuliste (ja ka üldisemalt kindlale murdele või murrakule omaste) keelendite välja toomisel: nähtused, mis intuitiivselt standardkeelest erinevad, võivad ekslikult suunata arvama, et tegu on uuritavale murdele ainulaadse omadusega. Samas leidub ka nähtusi, mis kuuluvad *n*-õ hallalasse ehk mille puhul on keeruline tuvastada, kas tegu on

üldisemalt murdekeele kui suulise keele omadusega või konkreetse murde eripäraga (ühe konkreetse nähtuse juhtumiuringuks vt Lindström jt 2018).

2. Varasemad uurimused

Kõige mahukam ülevaade eesti-rootsi keelekontaktist pärineb H. Lagmanilt, kes kirjutas sel teemal doktoriväitekirja „Svensk-estnisk språkkontakt“ (1971). Töö keskendub eesti keele mõjule eestirootsi murretes, käsitledes seejuures sõnavara, hääldust, morfoloogiat ja süntaksit. Vähe on aga uuritud vastupidist mõju, ehk seda, kuidas eestirootsi keel on mõjutanud eesti murdeid. Rootsi keele mõju uurimisse on märkimisväärse panuse andnud Paul Ariste, kes uuris oma magistrیتöös rootsi keelest eesti keelde tulnud laensõnu (Ariste 1933). Ariste (1931) on kirjutanud ka Loode-Eesti murrete rootsipärastest hääldusjoontest.

Süntaksit ja morfoloogiat puudutavatele rootsi keele mõjudele eesti murretes on eraldi tähelepanu pööranud vaid Evi Juhkam (1983; 1998; 2009), lühidalt kirjutab sellest ka H. Lagman (1971). Nende leide kirjeldan järgnevas alapeatükis.

2.1. Objektikääne

Objektikäände kasutust Loode-Eesti murretes on uurinud Evi Juhkam (1983), kes on täheldanud Risti murraku ebatavalist objektikäände kasutust: tema sõnul on nominatiivil kunagistel eestirootslastel aladel palju üldisem roll, mistõttu võib lause objekt esineda näiteks partitiivi asemel nominatiivis (nt *ta imostab keik asjad mes ta nääb*). Kui nominatiivobjekti kasutamine partitiivobjekti asemel leiab Juhkami sõnul aset kindlates seostes ning selle kasutus on aja jooksul kitsenenud ning vähenenud, siis genitiivobjekti Risti kihelkonna lääneosas peaaegu ei leidugi: selle asemel on kasutuses vaid nominatiivobjekt (nt *poeg toob leib kodu*) (Juhkam 1983: 123–124).

Juhkam oletab, et kuna rootsi keeles on vaid kaks käänet, nominatiiv ja genitiiv, ning objektikäändena kasutatud akusatiiv on muutunud nominatiiviga samakujuliseks, on just rootsi keele mõju see, mis Ristil leiduvat ebatavalist nominatiivobjekti kasutust on põhjustanud (Juhkam 1983: 122). H. Lagman (1971: 246) oletab samuti, et tegu on substraadiga, mis on kaduva rootsi keele mõjul neil aladel eesti murdekeelde jäänud. Keelekontakti mõju tõestab ka fakt, et nominatiivobjekt on nii partitiiv- kui

genitiivobjekti asemel levinud ka teistes murrakutes Kirde- ja Ida-Eestis, kus kontakt teiste keeltega on olnud tugevam (Juhkam 1983: 123).

Leidub ka olukordi, kus nominatiiv- ja genitiivobjekti asemel kasutatakse partitiivobjekti (nt *too obust koju*), kuid see nähtus pole nii järjepidev kui nominatiivobjekti puudutav (Juhkam 1983: 124). Juhkami sõnul on partitiivi liigkasutus seotud just rootsi emakeelega inimestega, kes kasutavad õpitud keeles nn hüperkorrektseid vorme. Hüperkorrektsust võib üldisemalt tõlgendada kui nähtust, kus keelekasutaja tajub, et mingi vorm esindab n-ö prestiižsemat, korrektsemat keelekasutust, mistõttu kasutab ta seda vormi üldkeelega võrreldes rohkem ja laiemas tähenduses (Collins 2022: 279–282).

H. Lagman (1971: 246) võtab eesti keele objekti- ja subjektikäände kasutamise tabavalt kokku, öeldes, et „mitte-eestlase jaoks on peaaegu võimatu eri vormide kasutusreegleid täielikult selgeks õppida“.

2.2. Enesekohased verbid

Eestirootsi aladel on levinud ka enesekohased ehk refleksiivsed verbikonstruktsioonid sõnaga *ennast*, mis esinevad peamiselt tõlkelaenude või analoogiakonstruktsioonidena (Juhkam 1983: 125). Oluline on märkida, et kui mõned püsiühenditest erandid välja arvata (nt *ennast koguma* ja *ennast ohverdama*), siis rootsi keelega sarnases tähenduses enesekohase tegusõna kasutamist koos refleksiivpronoomeniga eesti keeles ei esine (Juhkam 1998: 95). Rootsipärase kasutuse näidetena võib tuua Harju-Madiselt pärit *mis sa ennast eputad* (eestirootsi *vīs se* 'näitama ennast') või Risti *kana losotab maha ennast* (eestirootsi *kasta ner se* 'ennast maha viskama') (Juhkam 2009: 59–60), kus eestirootsi refleksiivpronoomen *se* (riigirootsi *sig*) on eesti keeles väljendatud sõnaga *ennast*.

Verb + *ennast* tarind on levinud ka mujal Lääne-Eestis ja suursaartel, sagedamini Lääne-Saaremaal ja Reigis. Tihtilugu on asesõna *ennast* seotud vaid üksikute verbidega (levinumatest nt *õppima ennast* 'õppima' (tõlkelaen eestirootsi *lær se* konstruktsioonist) ja *panema ennast* 'pikali heitma'), kuid see on alati ka paralleelvariandiks implitsiitse enesekohasusega verbikasutuse kõrval. (Juhkam 2009: 66)

2.3. Analüütiline konstruktsioon

Lisaks eespool käsitletud refleksiivsetele verbikonstruktsioonidele, mis on samuti üldkeelega võrreldes analüütilisemad, kasutatakse Loode-Eesti murretes ka hulganisti kaassõnaühendeid, mis on eestirootsi keelest eesti murdekeelde tõlkelaenudena üle tulnud. Märkimist väärrib fakt, et mõju on olnud mõlemapoolne: eesti keele käändekasutuse mõjul leidub ka eestirootsi keeles ühendeid, mis rootsi keeles tavaliselt kaassõna ei vajaks või milles leiduvad kaassõnad vastavad eesti keele käändelõppudele. Näiteks võib tuua eesti keele translatiivi väljenduse eestirootsi keeles kaassõnaga *till*: *gā till ein viko* 'minna üheks nädalaks' (vrd rootsi keele *gå en vecka* ilma kaassõnata). (Juhkam 1998: 90–92)

Kaassõnaühendite näidetena toovad nii Juhkam (1998: 91) kui H. Lagman (1971: 246) lauseid, kus inessiivi asemel on kasutatud genitiivi koos kaassõnaga, näiteks *rootsi keeles* kõnelemist on väljendatud kui *rootsi keele peal* kõnelemist. Konstruktsioon on rootsi keeles samasugune: *han talar på svenska* 'ta räägib rootsi keeles', kus kasutatakse põhivormi *svenska* kõrval kaassõna *på* 'peal'. Taas oletab H. Lagman (1971: 246), et eesti keelele üle läinud eestirootslased jätkasid emakeelest tuttavate kaassõnakonstruktsioonide kasutamist, kuna eesti keele rohkete käänete ära õppimine oli eestirootslaste jaoks „peaaegu võimatu“.

Määrsõnade puhul esineb kohati eripärasid rekttsioonis, näiteks *sisse* asemel *sees* (*obune läks`kropsti sies*). Juhkam (1998: 92) pakub indoeuroopa ja soome-ugri keelte erinevust kohakäänete süsteemis, kuid põhjenduse sisu jääb ebaselgeks.

3. Keelekontaktide teooria

Hindamaks keelekontakti tugevust käsitletavates murrakutes tuleb vaadata, mida kontaktist tingitud morfoloogilised ja süntaktilised muutused kontakti kohta öelda saavad. Olgu rõhutatud, et selles töös ei käsitleta keelekontakti terviklikult, vaid keskendutakse just eelnimetatud muutustele ning neist järeldatavale. Keelekontaktide tulemusi saab aga vaadata ka näiteks sõnavaras ja häälduses. Peatükis 1.2 on käsitletavat keelekontakti juba põgusalt kirjeldatud ning loodud ka kaart, mis kujutab kontaktipiirkonna geograafilist olemust.

3.1. Keelekontakti sotsiolingvistiline kontekst

Värvitud alad kaardil näitavad aga pelgalt abstraktset ja üldistatud vaadet keelekontaktile. Keelekontakti intensiivsust kirjeldavad peamiselt keelevälised, sotsiolingvistilised faktorid, näiteks kokkupuutes olevate keelte staatus ühiskonnas, n-ö institutsioonilise toe määr ning kõnelejate suhtumine end ümbritsevasse keeltesse (Matras, Sakel 2007a: 2). Vähem oluline pole ka see, kui suur osa kogukonnast ning millised ühiskonnagrupid on kakskeelsed või teise keelega kokkupuutes (Aikhenvald 2006: 36).

Suhtumine teise keelde avaldab samuti märkimisväärset mõju keelekontaktile. Vastuseis keelekontaktist tingitud muutustele on tavalisim sõnavaras, keele kõige väljapaistvas küljes. Tahe võõrmõjusid, näiteks laensõnu vältida annab ka aluse nende mõjude keelest välja tõrjumiseks (Aikhenvald 2006: 39). Näitena suhtumiserinevustest võib tuua peatükis 1.2. mainitud eestirootslaste hoiakuid eesti keelde kahes üksteisele väga lähelikku paiknevates külades, Sutlepas ja Paslepas. Sellega teadmine eestirootslaste ja eestlaste suhtumisest üksteise keelde neis kihelkondades ka suuresti piirdub, mistõttu on keeruline selle alusel põhjanevaid järeldusi teha.

Aikhenvaldi (2006: 42) järgi võib keelekontakte jaotada kaheks: tasakaalus (*balanced*) kontaktiks ja asendavaks (*displacive*) kontaktiks. Püsiva kakskeelsusega aladel, kus üks keel teise üle ei domineeri, võivad keeled üksteist täiendada, luues tüpoloogilist mitmekesisust – selline koeksisteerimise vorm kirjeldab tasakaalus keelekontakti. Asendavas keelekontaktis põhjustab domineeriv keel – tihtilugu sotsiaalse surve

tagajärjel – teises keeles konstruktsioonimustrite kadu ning kategooriate lihtsustumist, mis viib lõpuks keelevahetuseni. Nimetatud kontaktitüüpide eristus pole aga mustvalge: ühes keelekontaktis võib esineda korraga mõlemat tüüpi iseloomustavaid omadusi, samuti võib keelekontakti tüüp aja jooksul muutuda. (Aikhenvald 2006: 42–44)

Eesti keel oli eestirootsi keele suhtes selgelt dominantses positsioonis. Carl Russwurni kaardil (joonis 1) kujutatud endised rootslaste asualad annavad aimu, et eesti keele dominantsus polnud seejuures vaid rahvusriigi tekkega kaasnev omadus, vaid ka 19. sajandi keskpaigale eelnenud aja tunnus. Eesti keel võis küll olla domineeriv ning eestirootsi keel laiemas mõttes vähemuse positsioonis, kuid see ei tähenda, et eesti keel oleks olnud tingimata prestiižsemas staatuses. Kontakt prestiižsema keelega annab valdavalt ükskeelsele kogukonnale enamasti palju laensõnu, kuid ei põhjusta muutusi nende keele struktuuris (Aikhenvald 2006: 37). Olgugi et eesti keele mõju eestirootsi keelele ilmneb kõige selgemalt just sõnavaras, on keelekontakti mõju ilmne ka süntaksis, morfoloogias ja häälduses (H. Lagman 1971: 252). Sama kehtib vastupidise, st selles töös uuritava mõju kohta: nagu varasematest uurimustest ilmneb, leidub Loode-Eesti murretes selget rootsipärast mõju ka morfoloogias ja süntaksis. Seega on eesti ja rootsi keel neis piirkondades üksteist pigem võrdsel tasandil mõjutanud. H. Lagman (1971: 247) on sama meelt, öeldes, et eestlased ja eestirootslased olid „enam-vähem samal sotsiaalsel tasemel“ ning see on ka põhjus, miks mõlemad keeled on mõjutanud üksteist igas aspektis. Sellest lähtuvalt võiks eesti-rootsi keelekontakti Aikhenvaldi liigituse järgi nimetada tasakaalus keelekontaktiks.

Samas tuleb tõdeda, et varasemates uurimustes kirjeldatust lähtudes (vt osa 1.2) peab eesti-rootsi keelekontakti vähemalt hilisemast ajast käsitlema keelevahetusena (*language shift*). Rootsikeelsete külade kadumine ning eestirootslaste üleminek eesti keelele annavad aimu, et vähemalt Carl Russwurni ajast teise maailmasõja lõpuaastateni toimus segaasustusega aladel rootsikeelse elanikkonna kiire assimileerumine eestikeelsesse keskkonda. Samas ei toimunud see igal pool sama kiiresti ega ka samal ajal, näiteks Vihterpalus algas eestistumine alles 1880. aastatel (Juhkam 1998: 28). Mõtet keelevahetusest kui hilisema aja nähtusest eesti-rootsi keelekontaktis toetab ka Thomasoni ja Kaufmani (1988: 47) väide, et tugevas arvulises vähemuses olevate

sihtkeelele üleminejate puhul on interferents sihtkeeles väga nõrk või pea olematu. Sellisel juhul oleksid peatükis 2 nimetatud struktuurilised muutused eesti keeles kui sihtkeeles väga ebatavalised.

3.2. Laenatavus ja laenamistüübid keelekontaktis

Kas ja kuidas keel kontaktis muutub, pole võimalik ennustada: kõike on võimalik laenata, ning ükski muutus pole kindel juhtuma, samas on teatud muutused tõenäolisemad kui teised (Aikhenvald 2006: 26). Laenatavusest (*borrowability*) rääkides pole seega küsimus selles, kas miski on laenatav, vaid kui tõenäoline on, et mingeid nähtusi ühest keelest teise üle võetakse ning millistel tingimustel see üldjuhul toimub (Matras 2007: 31). Üheks oluliseks tingimuseks on ülalkirjeldatud keelekontakti intensiivsus: mida rohkem on piirkonnas kakskeelseid inimesi ning mida kauem on keelekontakt eksisteerinud, seda tõenäolisem on, et lisaks sõnavarale laenatakse ka üksteise keelest struktuuriomadusi (Gardani 2020: 34).

Teisalt mängib olulist rolli see, missuguseid tegurid laenamist mõjutavad: keelelise üksuse esinemissagedus, pragmaatiline olulisus info edastamisel ning kategooriate sarnasused kahe keele vahel soodustavad difusiooni (vt Aikhenvald 2006: 26–36 kõigi pakutud tegurite jaoks). Keelelise materjali laenamisest rääkides tuleb esmalt eristada laenutüüpe.

Kõige fundamentaalsem eristus on Gardani (2020: 15) sõnul n-ö MAT- ja PAT-laenamise vahel, millega tulid välja Matras ja Sakel (2007b). *MAT-borrowing* (st *matter borrowing* 'ainese laenamine') tähendab laenamist kõige otsesemas mõttes, st mingi keeleline üksus võetakse teisest keelest oma vormis ja tähenduses üle (Gardani 2020: 15). Teisisõnu on tegu otsese replikatsiooniga lähtekeelest (Matras, Sakel 2007b: 829). Sedasi on eestirootsi keelde laenatud eesti keele *sti*-liide onomatopoeetiliste, ootamatut ilmumist väljendavate määrsõnade loomiseks, näiteks sõnades *knäpste* ja *fätste* (H. Lagman 1971: 208), vrd eesti *hopsti*, *sutsti* jms. Morfosüntaktilisi MAT-laenamise näiteid peatükis 2 käsitletud varasemates uurimustes polnud.

PAT-borrowing (pikemalt *pattern borrowing* 'mustri laenamine', muus kirjanduses ka *indirect transfer* 'kaudne ülekanne' või Aikhenvaldi (2006) artiklis *calque*) seevastu tähendab, et laenatakse vaid teatud struktuurset omadust, millest tulenevalt muutub laenava keele struktuur selle omaduse suhtes (Gardani 2020: 16). Laenatakse struktuur ja selle tähendus, näiteks käände funktsioon või kaassõnakonstruktsiooni kasutus, kuid vormiline külg tuleb siiski laenavast keelest. Seega kuuluvad PAT-laenamise alla varasemates uurimustes täheldatud analoogiakonstruktsioonid, st enesekohased verbikonstruktsioonid osas 2.2 ning kaassõnakonstruktsioonid osas 2.3. PAT-laenamiseks on liigitatav ka objektikäände üldistumine (osa 2.1). Degrammatiseerumine ja kategooriate kadu kontaktkeele mõjul näitavad samuti teatava mustri (või selle puudumise) laenamist (Matras, Sakel 2007b: 859). Kuna ühes keeles kategooria puudub, muutub see teises keeles abstraktsemaks.

Laenatavust mõjutavad lisaks osas 3.1 mainitud sotsiolingvistilistele faktoritele ka kontaktis olevate keelte endi omadused. Üheks laenamist soosivaks faktoriks on vajadus morfoloogilise läbipaistvuse järele ehk tahe eristada tähenduselt erinevaid vorme mingisuguste markeritega. Samuti on tõenäolisemalt laenatavad morfeemid, millel on vaid üks kindlapiiriline tähendus. (Gardani 2020: 33)

Ühiste kategooriate või konstruktsioonide olemasolul võivad ka need kummaski keeles sagedamini esineda (Aikhenvald 2006: 22). Näiteks võib analüütiliste konstruktsioonide sagedus eesti murretes olla tingitud samatähendusliku kaassõna olemasolust rootsi keeles. Aikhenvald (2006: 28) kinnitab seda veelgi, öeldes, et „üksikute käänete ja kaassõnade tähendused kanduvad kergesti ühest keelest teise“.

Thomason ja Kaufman (1988: 74) on loonud ka laenamiskaala, millele keelenähtusi paigutades võiks aimu saada keelekontakti tugevusest. Selles töös on laenamiskaala aga analüüsist välja jäetud: esiteks on, nagu peatükis 3.1. öeldud, eesti-rootsi keelekontakti puhul kontakti hilisemas staadiumis toimunud keelevahetus, mispuhul skaala autorite sõnul ei kehti (Thomason, Kaufman 1988: 74). Teiseks pole selge, kuid võrd erinevalt võivad MAT- ja PAT-laenud skaalale paigutada, sest autorid pole nende vahel eristust teinud (Matras, Sakel 2007: 842).

4. Materjal ja meetod

4.1. Analüüsitavad murdetekstid

Uurimismaterjaliks on võetud kõik Noarootsi murraku litereeritud tekstid kogumikust „Läänemurde tekstid“ (Juhkam, Sepp 2000) ning Harju-Madise ja Risti murraku tekstid raamatust „Loode-Eesti murdelood“ (Juhkam 2017). „Läänemurde tekstides“ on kokku 25 Noarootsi murdelugu 3-st litereeritud salvestiselt, mis on jaotunud 23 lehekülje peale. Igal lehel on keskmiselt umbes 250 sõna, seega on Noarootsi tekstide umbkaudne maht 5750 sõna. „Loode-Eesti murdelugudes“ on kokku 128 murdelugu Harju-Madiselt ning 161 lugu Ristilt (vastavalt 30-lt ja 35-lt litereeritud salvestiselt ning 3 ja 9 murdetekstikogust). Tekstid on jaotunud 212 lehekülje peale ning igal lehel on keskmiselt umbkaudu 270 sõna, mis teeb keskmiseks murdeloo pikkuseks ümardatult 199 sõna. Seega on Harju-Madise tekstide umbkaudne maht 25 500 sõna ning Risti tekstide maht 31 000 sõna. Mahuarvutus jääb umbkaudseks, sest Harju-Madise ja Risti tekstid on raamatus esitatud läbisegi ning kumbki allikas pole masinloetava tekstina digitaalselt kättesaadav, mis lubaks mahtu täpselt arvutada. „Läänemurde tekstides“ on murdetekstid esitatud soome-ugri transkriptsioonis, „Loode-Eesti murdelugudes“ lihtsustatud transkriptsioonis. Ühtluse ja parema arusaadavuse huvides on kõik näited selles töös kirjutatud lihtsustatud transkriptsioonis.

Uurimuses ei ole kasutatud eesti murrete korpust (Lindström jt 2022), sest sellest puuduvad Noarootsi murraku tekstid. Lisaks on kõik korpuses leiduvad Harju-Madise ja Risti murraku tekstid olemas ka raamatus „Loode-Eesti murdelood“. Erandiks on salvestise EMH3902 litereering, mida selles töös kasutatud pole, kuid mille keelejuht on neis materjalides siiski esindatud. Samuti on materjali hulgast välja jäänud „Keskmurde tekstid“ (Must 1965), kuna selles on vaid kolme lehekülje jagu Risti murraku tekste ning mitte ühtegi teksti Harju-Madiselt. Harju-Madise murrakust on olemas ka põhjalikum ülevaade koos rohkemate murdetekstidega (Juhkam 2012), kuid pidades silmas bakalaureusetöö mahtu ning võrreldavat materjali hulka on selles töös piiratud „Loode-Eesti murdelugudes“ leiduvate tekstidega.

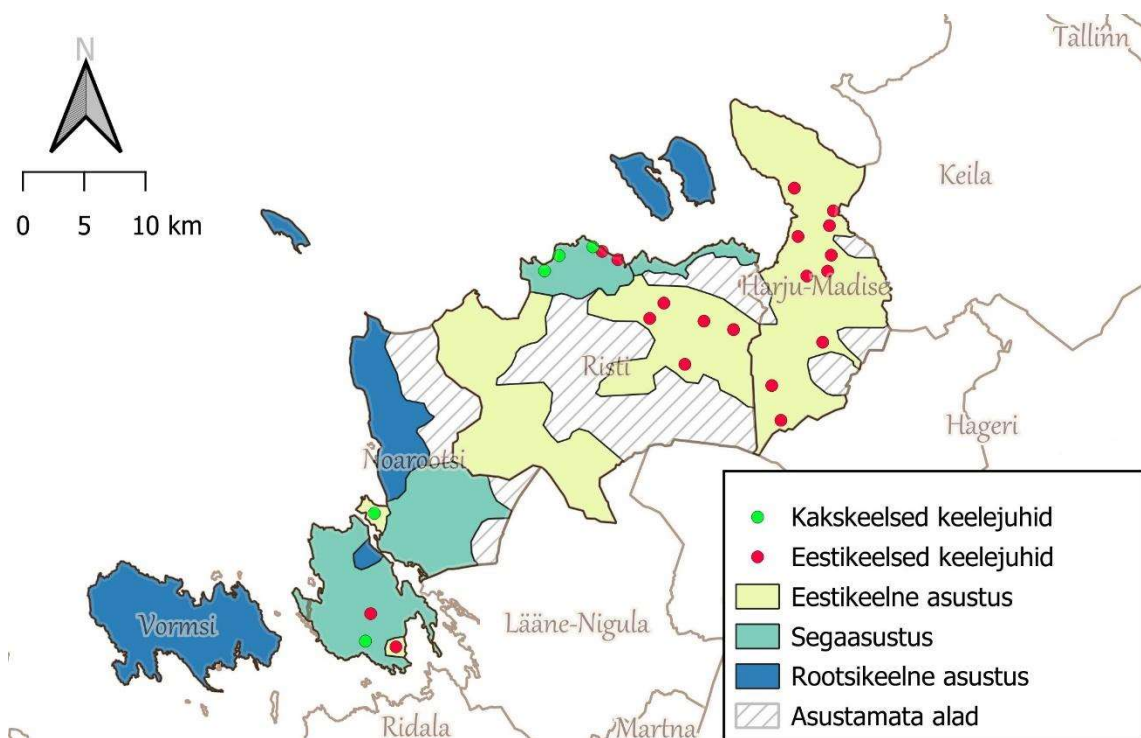
Nagu taustapeatükis öeldud, pole võimalik keelekontakti mõju uurida 19. sajandi keskpaigale eelnenud ajast, sest selle kohta puuduvad keelematerjalid. Analüüsitud murdetekstid on olemasolevad litereeringud lindistustest, mis on salvestatud vahemikus 1957–1996, lisaks on kasutatud ka kahte teksti aastast 1926 ja 1927 (Juhkam, Sepp 2000: 64–82; Juhkam 2017).

4.2. Keelejuhid

Mõlemad analüüsiks valitud allikad pakuvad ka varieeruva täpsusega lisaandmeid keelejuhtide kohta, muuhulgas nende päritolu ja vanemate emakeele kohta. Andmed keelejuhtide kohta (nimi, sünniaasta, salvestusaasta, murrak, sünniküla, info kakskeelsuse kohta ning muud kommentaarid) on koondatud tabelisse (Lisa 1). Käesolevas alapeatükis annan ülevaate keelejuhte puudutavatest andmetest.

Kolme kihelkonna peale on keelejuhte kokku 38, neist 4 Noarootsist, 17 Ristilt ning 17 Harju-Madiselt. Kõigist keelejuhtidest 8 on märgitud kakskeelseteks, kellest 6 on Ristilt ja 2 Noarootsist. Viie Risti keelejuhi puhul on välja toodud, et tegu on „kakskeelsete rootslastega“, kahe Noarootsist pärit keelejuhi kohta on märgitud, et üks vanematest oli eestlane ja teine rootslane. Ühe keelejuhi puhul jääb kakskeelsuse olemus ebaselgeks: tema kohta on öeldud, et on „rootsi päritolu, kuid vanemad temaga rootsi keelt ei rääkinud“ (Juhkam 2017: 264). Nimetatud keelejuhi märkisin samuti kakskeelseks, kuna „rootsi päritolu“ on materjalis eraldi välja toodud. Harju-Madise keelejuhtidest polnud ükski kakskeelseks märgitud. Ülejäänud 30 keelejuhi puhul pole eksplitsiitselt öeldud, et tegu oleks ükskeelsete eestlastega ning pole ka välja toodud nende vanemate emakeelt, välja arvatud ühe Noarootsi keelejuhi puhul, kes oma ükskeelset tausta jutu sees ise mainib.

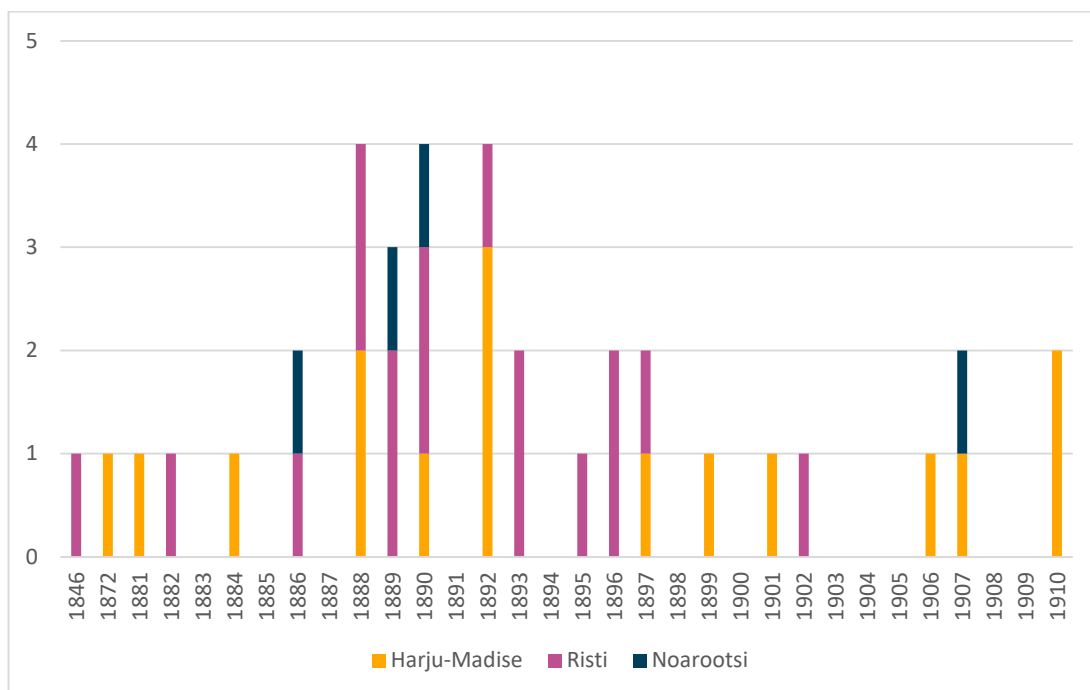
Joonisele 3 olen paigutanud keelejuhtide sünnikohad vastavalt materjalis väljatoodule. Oluline on märkida, et iga punkt tähistab ühte küla, mitte üksikut keelejuhti. Ühest külast võib pärit olla ka mitu keelejuhti, näiteks Harju-Madise Rannaküläst on pärit kuus keelejuhti.

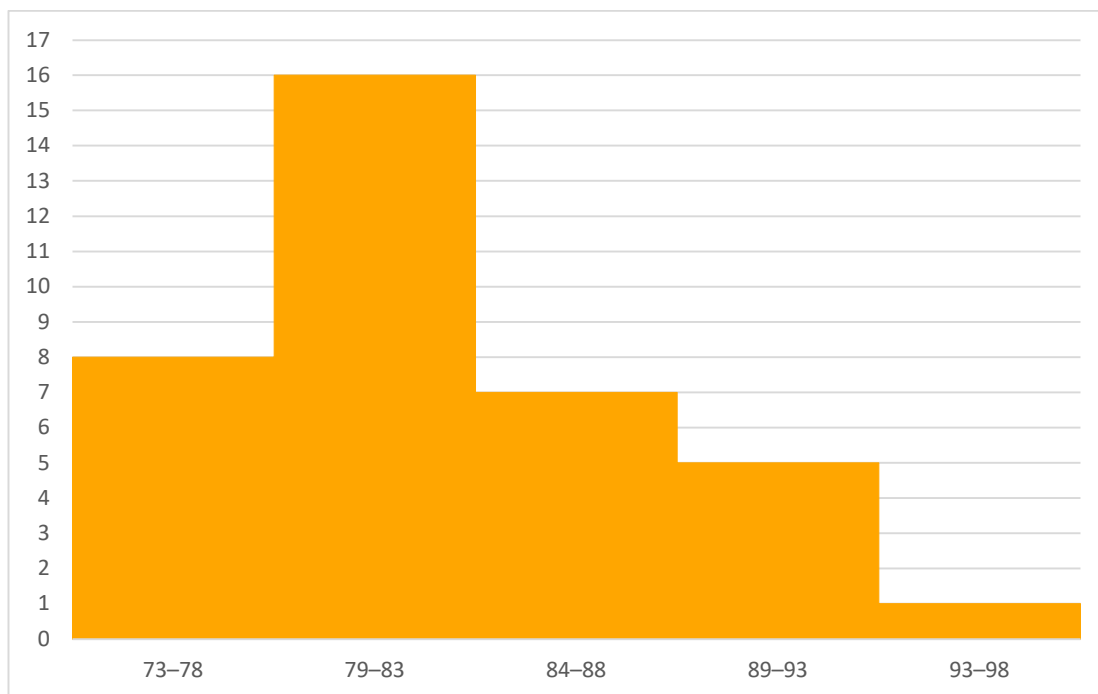
Joonis 3. Keelejuhtide sünnikohtade jaotus keele järgi. Andmed pärinevad kasutatud materjalist (Juhkam, Sepp 2000: 64–82; Juhkam 2017: 263–265).

Kui välja arvata üks 1846. aastal ja üks 1872. aastal sündinu (vastavalt Risti ja Harju-Madise kihelkonnast), jäävad kõigi keelejuhtide sünniaastad vahemikku 1881–1910. Ühe keelejuhi sünniaasta puudub allikast. Joonisel 4 on välja toodud täpsem info keelejuhtide sünniaastate jaotuse kohta eelmainitud vahemikus.

Joonisel 5 on toodud keelejuhtide vanuseline jaotus. Keelejuhtide vanus salvestamishetkel on arvatud sünniaasta ja lindistuse või kirjapaneku aasta järgi. Noorim keelejuht oli salvestamise ajal 73-aastane ning vanim 98-aastane, keskmine vanus kõigi keelejuhtide peale 82,4 aastat. Keelejuhtidest 16 jäid vanusevahemikku 78–83 aastat. Seega on tegu vanuse poolest võrdlemisi homogeense rühmaga: noorima ja vanima keelejuhi vahe oli 25 aastat, kusjuures vanimat keelejuhti välja jättes on vahemik vaid 19 aastat.

Joonis 4. Keelejuhtide jaotus sünniaasta ja kihelkonna järgi. Andmed pärinevad kasutatud materjalist (Juhkam, Sepp 2000: 64–82; Juhkam 2017: 263–265).

Joonis 5. Keelejuhtide vanuseline jaotus salvestamishetkel. Iga tulp hõlmab viieaastast vahemikku, y-teljel on keelejuhtide arv igas vahemikus. Andmed pärinevad kasutatud materjalist (Juhkam, Sepp 2000: 64–82; Juhkam 2017: 19–265).

4.3. Analüüsimetod

Mõlemaid murdetekstide allikaid on analüüsitud ennekõike käsitsi: töö jaoks olulised nähtused ning muud silmapaistvad keelendid on varasemates uurimustes täheldatu põhjal tekstidest välja kirjutatud ning tabelisse kantud (Lisa 2). Tabelis on iga nähtuse juurde lisatud murrak, allikas koos leheküljenumbriga, keelejuhi nimi, asukoht (st salvestuskoht, mitte keelejuhi sünnikoht nagu keelejuhtide tabelis), nähtuse tüüp (nt objektikääne või analüütiline konstruktsioon), nähtuse ilmnemisviis (nt mis käännet on millise asemel kasutatud) ning lisakommentaariid konkreetse nähtuse kohta. Nähtus ise on välja toodud koos kontekstiga.

Nähtustest on kvantifitseeritud ainult need nähtused, mida ka varasemates uurimustes rootsipärastena välja toodi. Kvantifitseerimata on näiteks *peal*, *peale* ja *pealt* esinemised, selgituseks vt osa 5.3 ja 5.6.

Kuna analüüs on tehtud käsitsi, võivad mõned nähtused inimliku eksimuse tõttu olla jäänud märkamata. Oluline on see eeskätt kvantifitseeritud nähtuste puhul, kus nähtuse esinemissagedus analüüsi täpsusest kõige enam sõltub. Selle töö raames statistiline ebatäpsus suurt rolli ei mängi: olulisem on erinevate nähtuste tuvastamine ning erinevused selles, kuidas nähtused ilmnevad.

5. Tulemused

Analüüsi lõpuks esines väljatoodud nähtustest kõige rohkem objekti- ja subjektikäände eristumist standardkeelest, sellele järgnesid arvuliselt ühilduvuse puudumise juhud. Varasemates uurimustes välja toodud rootsipärasuses kasutuses enesekohaseid verbe ei esinenud kordagi. Analüütiliste konstruktsioonide, sh kaassõnafraaside ja ühendverbide puhul esines potentsiaalseid rootsipärasusi vähe ning üksikutel juhtudel. Palju erisusi leidis ka kohakäände kasutuses: kohati kasutati sisekohakäänet väliskohakäände asemel, samuti adessiivi ja allatiivi vormikattuvusi. Esines ka üksikuid teisi eripäraseid konstruktsioone, mis aga jäid eranditeks ning ei ilmutanud enamasti võimalikku rootsi keele mõju. Järgnevates alapeatükkides on nähtuste tüübi kaupa välja toodud materjalist ilmnenu.

5.1. Objekti- ja subjektikäände

Kõigist varasemates uurimustes nimetatud nähtustest enim, kõigi tekstide peale 105 korda, esines standardkeele suhtes eripärasest objektikäände kasutust. Eripärasest kasutust leidis kõigis murrakutes, 38 keelejuhist 24 olid objektikäände puhul esindatud, kusjuures 7 neist olid kakskeelsed ehk eripärasest objektikäände kasutust ei esinenud vaid ühel kakskeelsel keelejuhil. Kõige rohkem esines objektikäände erisusi Risti murrakus (65 näidet), teiseks Noarootsis (26 näidet) ning kõige vähem Harju-Madisel (14 näidet). Analüüsitud materjali hulga suhtes esines nähtust Noarootsi tekstides 22,6 korda 5000 sõna kohta, Risti tekstides 10,5 korda ning Harju-Madise tekstides vaid 2,7 korda sama sõnade arvu kohta. Kuigi materjali hulk on umbkaudne, on suhtarvude drastiline erinevus siiski piisav üldpildi kirjeldamiseks.

Objektikäänat puudutavate nähtuste puhul esines kõige rohkem nominatiivi partitiivi asemel (näited 1–3), kokku 47 korral. Erinevalt genitiivi asendavast nominatiivobjektist on siin käändeasendus mõnevõrra hägusem ning kohati laiemat teksti konteksti nõudev. Samuti leidis erinevusi asendava ja asendatava käände arvus, täpne ülevaade on toodud tabelis 1, kus sulgudesse on lisatud standardkeeles oodatav arv ja kääne.

- (1) *sukkur on pallu parem anda, kui see mesi jääb senna sisse nendel* (HMd_040)
- (2) *ei lastud peimes sisse.* (Ris_117)
- (3) *siis ikka rootsi keel sai räägitud* (Noa_037)

Tabel 1. Partitiivobjekti asendava nominatiivobjekti jaotus arvu ja murraku alusel.

	sg.nom (sg.part)	pl.nom (pl.part)	Nähtuse arv 5000 tekstisõna kohta
Harju-Madise	5	4	1,8
Risti	9	16	4,0
Noarootsi	8	5	11,3

Kui ainsuses on vormierisus üsna läbipaistev, võivad mitmuse nominatiivi ning ainsuse ja mitmuse partitiivi vormid kattuda *i*-tüvelistes kolmesilbilistes sõnades (näited 4 ja 5). Selline *id*-lõpulise mitmuse partitiivi vormikattuvus on omane kogu keskmurde alale (Viikberg 2020: 92). Noarootsis, sarnaselt ülejäänud läänemurde alale, on *id*-lõpp kolmesilbiliste ja kahesilbiliseks lühenenud sõnade lõpus tavaline (Viikberg 2020: 90), mispärast on tõenäolisem, et näites (5) on tegu siiski mitmuse nominatiiviga. Kuna ainsuse puhul on nähtus olemas ning ka mitmes vormiliselt läbipaistvas mitmuse näites (näide 6) asendab nominatiiv partitiivi, on kaheldava vormiga näited siiski arvutusse sisse arvestatud.

- (4) *Need olid jo kutsutud, aga nad tegid vigurid, noored inimest.* (Ris_077)
- (5) *värvisin pallu riided sellega* (Noa_024)
- (6) *Minu ema oskas koa uússi sõnad ikka.* (Ris_065)

Sageduselt teisel kohal oli objektikäände nähtuste seas nominatiiv genitiivi asemel (näited 7–9), mida esines kokku 39 korda, neist 30 Risti, 7 Noarootsi tekstides ning vaid kaks korda Harju-Madise tekstides. Kõikidel juhtudel asendas ainsuse nominatiiv ainsuse genitiivi, st arvus erisusi ei esinenud.

- (7) *me isi tapsime see vasikas ära.* (Ris_100)

(8) *aga vaadage kas te leijate siit üks üks raud nael ehk raud naela pea*
(Noa_031)

(9) *Küla naesed tulid kokku ja siiss tegid see tüö ära* (HMd_037)

Esines ka partitiivi liigkasutust (näited 10 ja 11), kokku 13 korral ning kõigis kolmes murrakus. Näited sellisest kasutusest tulid neljalt ükskeelselt ja neljalt kakskeelselt keelejuhilt.

(10) *Mina ei tia, kas see tuli midagi `aigust* (HMd_044)

(11) *kes tuli ja tappis teda ära* (Ris_122)

Häälduslike eripärade tõttu võivad kohati kattuda mitmuse nominatiivi ja ainsuse partitiivi vormid. Mõnel juhul on kontekstist selge, et lauses on vaid üks vormidest võimalik (näide 12, kus osalus pole võimalik), kuid on ka lauseid, kus mõlemad vormid sobiksid (näide 13). Vormikattuvust esineb kõige rohkem oodatava *i*-mitmuse ning *t*-lõpulise partitiivi puhul. Viimane pole ainulaadne töös käsitletavatele murretele: *d*-lõpulist ainsuse partitiivi esineb ka mujal keskmurde alal ning teisteski murretes (Viikberg 2020: 84). Näites (14) kattuvad ka mitmuse ja ainsuse partitiiv, nende arvulisest erinevusest annab aimu vaid fraasi põhisõna, milles on käänete erinevust näha. Kuna vormiliselt läbipaistvaid näiteid nominatiivi mitmuse ja partitiivi ainsuse omavahelisest asendusest ei esinenud, on sellised nähtused liigitatud vormikattuvusteks ning kõiki esinemisjuhtusid pole ka näidetena välja kirjutatud. Ainsaks erandiks on üksikjuhtum Noarootsist (näide 15) ning sealgi on tegu asesõnaga.

(12) *`iestlast on sinna põgenen* (Ris_149)

(13) *sest sai siirupid keedetud* (HMd_051)

(14) *`anti paremad `einu `järku. Ja söi `liiga `pallu seda paremad `eina* (Ris_146)

(15) *pane seda `villad `sõnna `sisse* (Noa_044)

Leidus ka genitiivobjekti partitiivi asemel (näide 16). Seda esines materjalis kuuel korral ning kõigis kolmes murrakus.

(16) *see ei võta mete koore ära* (Noa_027)

Leidus ka üks näide Ristilt mitmuse partitiivi ja genitiivi vormikattuvusest (näide 17). *i*-lõpuline mitmuse osastav on samuti keskmurdes laialt levinud (Viikberg 2020: 94).

Genitiivis *`ülgi* teises lause pooles on aga omapärasem: tegu võib olla teisteski keskmurde ala murrakutes sporaadiliselt esineva *i-lõpulise* mitmuse genitiiviga (Viikberg 2020: 74), kuid fraas nõuaks siin pigem ainsuse genitiivi vormi.

(17) *käisid `ülgi `püidmes [...] söid `ülgi liha* (Ris_145)

Noarootsi murdetekstide puhul on näha, et keelejuhi keeleline taust mängib olulist rolli: keelejuhil, kel üks vanematest ning poolvennad ja -õed olid rootslased, esines märkimisväärselt rohkem erisusi objektikäände kasutuses kui eesti päritolu keelejuhil (vastavalt 17 ja 5 korda), olgugi et mõlemad on suurema osa elust elanud Tahu külas.

Esines ka eripärasusi subjektikäändes (näited 18 ja 19), kokku kümnel korral ning kõigis kolmes murrakus. Neist kuus esinemist pärinevad Noarootsi tekstidest, mida oli mahu poolest Risti ja Harju-Madise tekstidest oluliselt vähem. Näites (18) pole kaptenit jutu sees varem nimetatud, mistõttu tingiks see eituse puhul standardkeeles partitiivi.

(18) *selle pial oli `kipper, selle pial `kapten ei oln d sis* (Noa_056)

(19) *kõik tuleb elus ette* (Noa_057)

5.2. Enesekohased verbid

Enesekohaseid verbe rootsipärasuses kasutuses, kus *ennast* viitaks tegijale kui subjektile, mitte objektile (vt osa 2.2), ei leidunud materjalis kordagi. Võimalik, et selle põhjuseks on murdetekstide formaat: keelejuhid kõnelevad enamasti minevikusündmustest ning kohtadest või esemetest, vähem konkreetsete inimeste tegevusest, kasutades seega väga vähe sõna *ennast*.

5.3. Analüütilised konstruktsioonid

Analüütilistest konstruktsioonidest esines nii kohakäände analüütilist väljendust (täpsemalt vt osa 5.6), kaassõnakonstruktsioone kui ka ühendverbe (näide 20). Need nähtused pole kvantifitseeritud samal põhjusel, miks ka analüütilised käändelõpud – suurem osa neist on tavalised ka üldkeeles ning teistes murretes. Konstruktsioonid, mis on eesti keeles ebatavalised ning millest paistab läbi võimalik analoogia rootsi keelega

on igal esinemisel välja kirjutatud, kuid suurem osa selliseid nähtusi on ühekordsed. Üldiselt esines rootsipäraseid konstruktsioone aga väga vähe ning üksikutel juhtudel.

(20) *üks Juula nimelene, sel käis langetöbi **pial*** (HMd_002)

Järgnevalt on toodud nimetatud nähtustest silmapiastvamaid. Näites (21) kannab kaassõnafaas tähendust 'kleidi väel'. Seda võib võrrelda rootsikeelse konstruktsiooniga *jag hade en klänning på* 'mul oli kleit seljas', kus kasutatud *på* on samuti põhitähendusega 'peal'. Seega võib tegu olla analoogiakonstruktsiooniga. Seda kasutanud keelejuht ei olnud kakskeelseks märgitud.

(21) *Ma olin eile kleidi **pial*** (Ris_004)

Näidetes (22) ja (23) on litereerija märkme kohaselt *juures* kasutatud tähenduses *kaasas* ja *käes*. Kuigi tänapäevases rootsi keeles väljendatakse sama tähendust kaassõnadega *med* või *på*, on vähemasti vanemates rootsi keele allikates näha sarnast konstruktsiooni sõnaga *hos* 'juures' (Serenius 1741: 29). Seega võib tegu olla rootsi keelest üle võetud analoogiakonstruktsiooniga. Näide (22) pärineb kakskeelselt keelejuhilt ning näide (23) ükskeelselt.

(22) *sellel olid `kaardid `juures* (Ris_003)

(23) *ja kui minu `juures raha ei ole* (Noa_003)

Näide (24) on omapärane, sest esindaks justkui ablatiivi ja adessiivi vormikattuvust (vt täpsemalt osa 5.6), kuid tegu võib olla ka rootsi keele analoogiast mõjutatud vormivalikuga – võrdluseks rootsikeelne *de tittade på* 'nad vaatasid (pealt)', milles esinev *på* väljendab alati latiivsust või lokatiivsust, kuid mitte separatiivsust.

(24) *nemad vaatasid jälle **pial**, kui me tegim.* (Ris_144)

5.4. Ühilduvus

Kõigis kolmes murrakus esineb ka täiendeid ja öeldistätelausete aluseid, mis ei ühildu kontrollijaga käändes (näited 25 ja 26) või arvus (näide 27), kokku esines ühilduvuse puudumist 75 korral, seejuures 30 korda ühildumatust arvus ning 45 korda käändes. Täpsemat ülevaadet näeb tabelis 2. Sedapuhku pole ilmselt tegu rootsi keele mõjuga, vaid üldisema murdekeele omadusega (vt osa 1.4). Olenemata sellest on siiski kõik ühilduvuse

puudumisega seotud näited välja toodud, sest see võib anda aimu eesti keele mõjust eestirootsi keelele (vt lähemalt 6. peatükis).

(25) *suure paksu vanellist tehti need suured pikad vüöd* (HMd_065)

(26) *suur pinnast oli ta tehtud sedamoodi* (Noa_073)

(27) *see oli kitsad einamad* (Noa_066)

Tabel 2. Ühilduvuse puudumise esinemine murrakute ja tüübi järgi.

	Arvuühilduvuse puudumisi (5000 tekstisõna kohta)	Käändeühilduvuse puudumisi (5000 tekstisõna kohta)
Harju-Madise	5 (1,0)	19 (3,7)
Risti	20 (3,2)	17 (2,7)
Noarootsi	5 (4,3)	9 (7,8)

5.5. Asesõnad

Murrakutes paistab välja ka eripärane asesõnakasutus, kus inimest tähistatakse relatiivlauses sõnaga *mis* (näited 28 ja 29). Teistpidist kasutust, kus *kes* või selle käändevormid tähistavad elutut objekti, leidub samuti (näited 30 ja 31). Rootsi keeles on relatiivpronoomenina kasutusel *vilken*, *vars* ja *som*, mis võivad võrdselt tähistada nii elus kui eluta objekti. Kuna tegu võib olla rootsi keele mõjuga, on ka selle nähtuse kõik esinemisjuhud välja kirjutatud.

(28) *meil poiss se mis söavääs surma sai* (Noa_012)

(29) *Ja siis, mis see nimi oli, mis siin Reial käis.* (Ris_030)

(30) *Üks väike kibu oli siiss, kellega sai leili visata.* (HMd_010)

(31) *olid nisust suured vormid kaa kelle sees sai vormitud ära* (Noa_008)

Eripärast asesõnakasutust esines kolmes murrakus kokku 22 korda, neist 2 korda Harju-Madise, 6 korda Noarootsi ja 14 korda Risti murrakus. Nagu eelnevalt kirjeldatud

nähtustegi puhul, esines nähtus suhtarvuna kõige rohkem Noarootsis, seejärel Ristil ning kõige vähem Harju-Madisel (vt tabel 3).

Tabel 3. Standardkeelest erinev referendi elususe väljendamine murrakuti.

	Nähtuse koguarv (nähtust 5000 tekstisõna kohta)
Harju-Madise	2 (0,4)
Risti	14 (2,3)
Noarootsi	6 (5,2)

Samas ei ole tegu omadusega, mis oleks Loode-Eesti murretele ainulaadne: *mis* võib viidata elusatele referentidele igas eesti murdes, ning selle esinemissagedus ei moodusta geograafiliselt ühtset ala (Pook 2023: 55–56), mis võiks viidata seosele eesti-rootsi keelekontaktiga. Sama käib elututele referentidele viitava *kes* kohta: eesti-rootsi keelekontakti alade murded ei eristu märkimisväärselt teistest eesti murretest (Pook 2023: 61). Viidatud allikast on olulise keelekontakti alana välja jäänud materjal Noarootsi murrakust (vt kaart Pook 2023: 47).

5.6. Kohakäänded

Nii Noarootsis, Ristil kui ka Harju-Madisel on näha kasutuses *l*-lõpulist allatiivi. Üldkeeles kattuks see adessiiviga, kuid neis murrakutes on adessiivi asemel väga tihti kasutatud analüütilist konstruktsiooni sõnaga *peal*. Seda mainib ka Juhkam (2017: 251), öeldes, et tegu on reduktsioonist põhjustatud lõppvokaali kaoga. Allatiivi *l*-lõpuga esineb mujalgi keskmurde alal ning ka läänemurdes ja Mulgi murdes (Viikberg 2020: 123–125). Nähtust pole kvantifitseeritud, st välja pole kirjutatud kõiki esinemisjuhtusid, vaid ainult näidete toomiseks vajalik hulk, kuna varasemate uurimuste põhjal pole sedapuhku tegu rootsi keele mõjuga.

Võiks arvata, et analüütilised konstruktsioonid on kasutusel vajadusest pragmaatilise eristuse järele, kuid ka *peal* on tihtilugu ilma lõppvokaalita kasutatud allatiivi tähenduses (näide 32). Seega jäävad latiivsed ja lokatiivsed väliskohakäände väljendused mõlemal puhul vormiliselt kattuma. Vaid harva on näha lõppvokaaliga, allatiivi tähenduses kaassõna *piale* (näide 33).

(32) `pañdi teda küll põllude **piäl**. (Ris_138)

(33) `läks `terve looma `piale (HMd_006)

Enamasti on ablatiiv väljendatud kaassõnavormiga *pialt* (näide 32), kuid esineb ka kaassõna *peal* ablatiivi tähenduses (näide 30). Viikberg (2020: 184) ütleb, et alalütleva ja alaltütleva kokkulangemine on vaid Mulgi murde eripära, mistõttu on näide (31) märkimisväärne.

(34) `tütarlapsed pesid jala siarde **peal** ära seebi. (Ris_143)

(35) `kaugelt pika maa **pialt** ei läin `keegi `viama. (Ris_014)

Analüütiline illatiiv käändelõpu asemel on tavaline kõigis murretes (Viikberg 2020: 113).

21 korral (12 Harju-Madisel, 3 Noarootsis ja 5 Ristil) esines standardkeelest erinevat kohakäändekasutust, kus väliskohakäände asemel kasutati sisekohakäänet või vastupidi. Neist üheksa kehtisid sõna *heinamaa* või *karjamaa* kohta (näited 33 ja 34). Viimases on veel omapärane, et samas lauses kasutatakse kummagi sõna kohta eri käännet.

(36) `Loomad käisid ju sial **karjamas** (Ris_053)

(37) **Einamades** me käisime `karjes, ega me **karjamal** ei käint. (HMd_024)

Näide (35) on ebatavaline: lõpukaoline sisseütlev on Viikbergi (2020: 106) sõnul keskmurde äärealade, st Risti ja Põhja-Viljandimaa murrakute eripära, mujal ta sellist kasutust ei tähelda. Tegu võib olla üksikjuhtumiga või Risti ja Harju-Madise kokkupuutest tingitud levikuga. Keelejuht oli sedapuhku ükskeelne.

(38) `obust `viidi `üösiks **karjamas** (HMd_017)

Väga vähe ilmnes ka osa 2.3 lõpus välja toodud *sisse* asemel *sies* kasutust, ainult kolmel korral (näited 39–41), millest vaid üks pärineb kakskeelselt keelejuhilt.

(39) `siis kallati jälle, kapp **sies**. (Ris_055)

(40) `Senna suits käis **sies** (HMd_045)

(41) *siiss seal käis üks puu, sial augo sees.* (Ris_128)

5.7. Väheesinevad muud nähtused

Neljal korral esines genitiivi nõudev täiend nominatiivis (näide 42), kaks korda Harju-Madisel ja kaks korda Ristil. Seda ei saa aga rootsipärasuseks pidada, sest nii riigirootsi kui eestirootsi keeles on genitiiv ning genitiivtäiend kasutuses (Lagman 1971: 212).

(42) *Kardul võtmese talgud ma olen läbi teind* (HMd_048)

Üksikjuhtumina esines ka *ma*-infinitiivi ebatavaline kasutus (näide 43).

(43) *illem pa'llu, ku õpetaja autud saama ja autuga viima, koloosi aeg.*
(HMd_049)

Üht rektsioonierisust (näited 44 ja 45) esines samuti palju, kuid kuna see oli alati seotud sõnaga *kutsuma* ning standardkeelepärast kasutust ei esinenud ning mujal sellist translatiivi asendamist ei esinenud, võis järeldada, et tegu on neis murretes kinnistunud rektsiooniga, kus translatiivi asemel on kasutusel nominatiiv.

(44) *minu isa kutsuti kipper* (Noa_051)

(45) *sial kutsutaks mere suu* (Noa_052)

Üks kakskeelne Noarootsi keelejuht kasutas kahel korral kaassõnafraasis nominatiivi genitiivi asemel (näited 46 ja 47).

(46) *Tallin juurest sialt* (Noa_015)

(47) *see on maa nimetus järel* (Noa_016)

6. Arutelu

Sarnaselt varasematele uurimustele ei ilmnunud töö käigus ühtegi MAT-laenamise juhtu. Seega võib järeldada, et vähemalt käsitletud murrakuis on näha vaid PAT-laenamist.

Objektikäände erisuste esinemissagedused näivad peegeldavat keelekontaktide sotsiolingvistilist külge: Harju-Madisel, kus kontakt rootsi keele kõnelejatega II maailmasõja eel oli juba kaugem ning ühtegi kakskeelset küla kihelkonnas enam ei esinenud, kasutati ka kõige vähem standardkeelest erinevat objekti. Ristil, kus Vihterpalu ja Kurkse olid veel ainsad osaliselt rootsikeelsed paigad, esines nähtust mõnevõrra rohkem ning Noarootsis, kus polnud pea ühtegi ainult eestikeelset küla, esines suhtarvuna objektikäände erisusi märkimisväärselt rohkem. Olgugi et arvud on umbkaudsed, näitab esinemissageduse drastiline erinevus, et keelekontakti intensiivsus korreleerub nähtuse esinemissagedusega. Sellist tulemuste tõlgendust toetab ka fakt, et leitud objektikäände eripärane kasutus on teatud tüüpi PAT-laenamine (vt osa 3.2), st teises keeles sama kategooria puudumise tõttu tekkinud üldistumine. See ei saa olla keelevahetusest tingitud keelekaotus, kuna keelevahetuse kontekstis oli just eesti keel sihtkeeleks. Seega võib objektikäände erisuste põhjal järeldada, et keelekontakti mõju oli tugevaim Noarootsis, veidi nõrgem Ristil ning neist kõige nõrgem Harju-Madisel.

Peatükis 2.1 nimetatud oletus partitiivi liigse kasutuse kui hüperkorrektsuse väljenduse kohta kinnitust ei leidnud: kuna partitiivobjekti nominatiivis ja genitiivis objekti asemel esines vähe ning näited pärinevad nii ükskeelsetelt kui kakskeelsetelt keelejuhtidelt, ei saa järeldada, et partitiivi liigkasutus oleks selgelt kakskeelsetele keelejuhtidele omane.

Objektikäandega sarnast korrelatsiooni erineb ka teistes nähtustes, mis pealtnäha on pigem eesti murdekeele üldisemaks tunnuseks. Näiteks arvuühildumise puudumist leidub suhtarvuna samuti kõige vähem Harju-Madisel, veidi rohkem Ristil ning kõige rohkem Noarootsis. Käändeühilduvuses sama ega vastupidist korrelatsiooni ei paista, mistõttu pole ilmselt tegu rootsi keele mõjuga. Samas kehtis nimetatud korrelatsioon ka asesõnakasutuse puhul, kus eestirootsi mõju on usutavam, sest nagu osas 5.5 öeldud, ei eristata rootsi keeles relatiivpronoomenite puhul referendi elusust. Mil moel ühilduvuse

puudumine rootsi mõjuga seotud võib olla on raske öelda, kuid korrelatsioon siiski vihjab teatavale mõjule.

Pigem ilmneb ühilduvusnähtustest teistpidine mõju: kui eesti murretes on tavaline, et adjektiivatribuut ei ühildu oma kontrollijaga, on see rootsi keeles pigem erandlik: Ida Västerdal (2018) on leidnud, et eestirootsi keele Noarootsi murdes esineb riigirootsi keele suhtes vähem nii täiendi kui öeldistäite ühilduvust kontrollijaga. Autori sõnul on vähetõenäoline, et tegu on eesti keele mõjuga, öeldes, et ilmselt on see “keelesisene muutus” (Västerdal 2018: 110). Samas oleks väite kontrollimiseks mõistlik uurida, kuidas nähtus teistes eestirootsi keele murretes avaldub ning mil määral võib see seotud olla keelekontakti intensiivsusega.

Oluline teema, millest on selle töö analüüsi arvestades keeruline järeldusi teha, on lokatiivsete ja latiivsete käändelõppude ning neile vastavate kaassõnade vormikattuvus. Ühest küljest ei pruugi selle taga olla muud kui lõpukadu, mis pole kõnelejate hulgas tekitanud vajadust läbipaistva vormi järele. Teisalt tuleb arvestada, et lokatiivsus ja latiivsus on rootsi keeles harva eristatavad: näiteks kaassõna *på* ‘peal, peale’ esineb mõlemas tähenduses. Kuna keelekontakti mõjul on selles töös tuvastatud juba üks üldistumise juhtum objektikäänete puhul, võiks ka siin oletada võimalikku tähenduse üldistumist ning latiivsuse ja lokatiivsuse erisuse kadumist. Kuigi keelekontaktis eelistatakse laenamise puhul vormilist läbipaistvust (vt osa 3.2), võib sedapuhku häälduslik nähtus, st lõpukadu, olla kaasa aidanud üldistumisele. See oletus vajaks tõestamiseks aga põhjalikumat uurimust.

Samuti vajab uurimist kohakäänete analüütiline väljendamine. Kuigi selline kasutus on paralleelvariandina kõigis murretes olemas, võiks käändelõpulise ja kaassõnalise kasutuse sagedusanalüüs potentsiaalselt näidata keelekontakti mõju, sest nagu osas 3.2 öeldud, võib sarnaste konstruktsioonide ja kategooriate olemasolu nende kasutustihedust tõsta. Hüpotees oleks sedapuhku, et sellises uurimuses ilmneks sarnane muster nagu käesolevas töös objektikäände puhul. See kinnitaks veelgi keelekontakti mõju tugevust käsitletud murrakutes.

Kokkuvõte

Töö eesmärgiks oli uurida, missuguseid eesti-rootsi keelekontaktist tulenevaid morfosüntaktilisi eripärasid esineb Noarootsi, Risti ja Harju-Madise murrakus, andmaks paremat ülevaadet keelekontakti mõjust Loode-Eestis. Täpsemalt uuriti, millised morfoloogilised ja süntaktilised eripärad neid murrakuid standardkeelest ja teistest murretest eristavad, kuidas nähtused murrakuti erinevad ning millised sotsiolingvistilised tegurid on keelekontakti mõjutanud. Varasemates uurimustes on leitud rootsimõjulisi eripärasid objektikäände kasutuses, analüütilistes konstruktsioonides ning enesekohaste verbide kasutuses. Keelekontakti mõju hindamisel on lähtutud keelekontaktide teooriast: morfosüntaktiliste üksuste laenamisel mängivad olulist rolli sotsiolingvistilised faktorid nagu kontakti kestus ning kakskeelsuse levik, kuid ka keelesisesed faktorid nagu morfoloogiline läbipaistvus ning analoogiliste konstruktsioonide olemasolu kummaski keeles. Mida rohkem või mida tugevamalt need faktorid esindatud on, seda tõenäolisem on ka vastastikune laenamine. Eesti-rootsi kontakti puhul on oluline ka fakt, et hilisemas järgus oli keelekontakt pigem kirjeldatav keelevahetusena eesti keelde.

Töö eesmärkide täitmiseks analüüsiti Noarootsi, Risti ja Harju-Madise murdetekste kahest murdekogumikust, vastavalt umbes 5750, 25 500 ja 31 000 sõna jagu. Tekstidest kirjutati välja kõik varasemates uurimustes täheldatud nähtused ning ka muid jooni, milles võib oletada keelekontakti mõju. Lisaks kirjutati välja keelejuhtide andmed, sh see, kas tegu oli kaks- või ükskeelse keelejuhiga. Keelejuhid moodustasid vanuseliselt üsna homogeense grupi, sest kõik keelejuhid jäid vahemikku 73–98 eluaastat. Varasemate uurimuste põhjal loodi ka kaart (vt osa 1.2), mis näitab keelekontakti geograafilist olemust.

Levinuim nähtus varasemates uurimustes leitud oli objektikäänet puudutav, mida esines Noarootsis suhtarvuna kõige rohkem, Ristil pisut vähem ning Harju-Madisel kõige vähem. Andmete võimalikust ebatäpsusest hoolimata olid tulemusena ilmnunud arvud piisavalt erinevad, et näidata usutavat keelekontakti mõju tulemust. Esines ka eripärasid subjektikäändes, mida varasemates uurimustes kirjeldatud polnud. Varasemates uurimustes kirjeldatud enesekohaseid verbe rootsipärasest kasutuses ei esinenud

analüüsitud tekstides üldse. Näha oli ka analüütilisi konstruktsioone: osa neist võivad olla analoogiast tingitud, kus näiteks sarnases tähenduses kaassõna on kasutusel sarnases tähenduses, mis rootsi keeleski, kuid selliseid konstruktsioone esines enamasti juhuslikult ning ühekordselt. Arvu- ja käändeühilduvuse puudumine ning asesõnade ebaregulaarne kasutus elutute ja elusate referentide kohta on küll üldised eesti murdekeele tunnused, kuid nende suhtelises kasutuses (v.a käändeühilduvuse puhul) ilmnes objektikäändega sarnane muster, st kõige rohkem Noarootsis, vähem Ristil ning kõige vähem Harju-Madisel. Kohakäänded olid tihti väljendatud analüütiliselt, kohati leidus ka välis- ja sisekohakäänete omavahelist asendust. Leidus ka teisi, üksikjuhtumite esinevaid nähtusi, millest keelekontakti põhjal olulisi järeldusi teha ei saa.

Olulise järeldusena saab kaasa võtta fakti, et vähemalt objektikäände eripärane kasutussageduses väljendub piirkonnas sotsiolingvistiline olukord: mida tugevam oli kontakt rootslastega ning mida rohkem oli kakskeelseid, seda rohkem esines ka nähtust. Mõni varasemate uurimuste väide kinnitust ei leidnud, näiteks hüperkorrektsuse hüpotees partitiivi liigkasutuses, mida siin analüüsitud materjalis esines vähe ning mitte ainult kakskeelsetel keelejuhtidel.

Teemat edasi uurides tuleks teha leitud nähtustest kvantitatiivne analüüs, mis võimaldaks keelekontakti mõju oluliselt täpsemalt mõõta. See kehtib näiteks objektikäände eripärade kohta, kus oleks tarvis täpsemaid andmeid objektikäände kasutussageduste kohta, kaasates ka standardkeelele omased kasutusjuhud. Samuti saaks kvantitatiivselt analüüsida ka analüütilist käändeväljendust – hüpoteesina võiks arvata, et sellest ilmneb sarnane kasutussageduse muster nagu käesolevas töös objektikäände puhul.

Selles töös esitatud morfosüntaktilisi nähtusi saaks võrrelda ka eestirootsi keeles esinevate samalaadsete, eesti keelest üle võetud nähtustega. Nii oleks võimalik hinnata, mil määral keelekontakti mõju vastastikku erineb. Sellise uurimuse aluseks võiks olla käesoleva töö raames leitud fakt, et MAT-laenamist eestirootsi keeles esineb, kuid kontaktis olnud eesti murretes mitte.

Käesoleva tööga sarnaseid ülevaatlikke uurimusi oleks võimalik teha ka teistest endistest kontaktialadest, näiteks Hiiumaa, Vormsi või Naissaare puhul.

Kirjandus

- Aikhenvald, Alexandra Y. 2006.** Grammars in contact: A cross-linguistic perspective. – Grammars in Contact. Toim Alexandra Y. Aikhenvald, R. M. W. Dixon. Oxford; New York: Oxford University Press, lk 1–66.
- Aman, Viktor 2017.** Raamat Eestimaa rootslastest. Tõlk. Ivar Rüütli. Originaal ilmunud 1992.
- Ariste, Paul 1931.** Mis on Loode-Eesti murrete hääldamises rootsipärane? – Eesti Keel. Akadeemilise Emakeele Seltsi ajakiri 3–4, 73–82.
- Ariste, Paul 1933.** Eesti-rootsi laensõnad eesti keeles. Magistritöö. Tartu: K. Mattiesen.
- Asu, Eva Liina 2017.** Eestirootsi keele prosoodia tunnusjooni. – Mäetagused 68. Toim-Mare Kõiva, Andres Kuperjanov, Heete Sahkai, Meelis Mihkla. EKM rahvausundi ja meedia töörühm, Tartu.
- Collins, Peter 2022.** Hypercorrection in English: an intervarectal corpus-based study. – English Language & Linguistics 26(2), 279–305.
- Estlandssvenskans språkstruktur 2018.** Toim. Henrik Rosenkvist. Göteborg: Repro Lorensberg, 7–28.
- Gardani, Francesco 2020.** Morphology and Contact-Induced Language Change. – The Oxford Handbook of Language Contact. Toim Anthony P. Grant. Oxford University Press, 95–122. Zürichi Ülikooli avakogus kättesaadav versioon, https://www.zora.uzh.ch/id/eprint/186512/1/ZORA_35342.pdf. Vaadatud 19.05.2024.
- Hennoste, Tiit 2018.** Murdesüntaks. – Eesti murded ja kohanimed. Toim. Tiit Hennoste. 3., kohendatud ja täiendatud trükk. Tartu, 112–122.
- Juhkam, Evi 1983.** Rootsipärane objekt eesti murretes. – Keel ja Kirjandus 3, 122–125.
- Juhkam, Evi 1998.** Eesti-rootsi murdekontaktid. Magistritöö. Tallinna Pedagoogikaülikool.

Juhkam, Evi, Aldi Sepp 2000. Läänemurde tekstid. Eesti murded VIII. Tallinn: Eesti Keele Instituut.

Juhkam, Evi 2009. Eestirootsi refleksiivverbi mõjust eesti murrete verbikasutusele. – Kodukeel ja keele kodu. Toim. Marja Kallasmaa ja Vilja Oja. Pühendusteos Helmi Neetarile 75. sünnipäevaks 29. jaanuaril 2009, 57–69. Tallinn.

Juhkam, Evi 2012. Harju-Madise murrak. Toim. Mari-Liis Kalvik, Helmi Neetar. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

Juhkam, Evi 2017. Loode-Eesti murdelood. Risti ja Harju-Madise. Valimik murdetekste IX. Tallinn: Emakeele Selts.

Lagman, Herbert 1971. Svensk-estnisk språkkontakt: studier över estniskans inflytande på de estlandssvenska dialekterna. Doktoriväitekiri. Stockholm: Almqvist & Wiksell.

Lagman, Edvin 1979. En bok om Estlands svenskar. Estlandssvenskarnas språkförhållanden. 3A. Stockholm: Kulturföreningen Svenska Odlingens Vänner.

Lagman, Edvin 1990. En bok om Estlands svenskar. Estlandssvenskar berättar. Dialekttexter med översättning och kommentar. 3B. Stockholm: Kulturföreningen Svenska Odlingens Vänner.

Lindström, Liina, Maarja-Liisa Pilvik, Helen Plado 2018. Nimetamiskonstruktsioonid eesti murretes: murdeerinevused või suuline süntaks?. – Mäetagused 70. Toim. Mare Kõiva, Andres Kuperjanov, Tiiu Jaago.

Lindström, Liina, Triin Todesk, Maarja-Liisa Pilvik 2022. Eesti murrete korpus. Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituut. <https://datadoi.ee/handle/33/492>.

Maa-amet. WMS, WFS, WCS teenused. <https://geoportaal.maaamet.ee/est/teenused/wms-wfs-wcs-teenused-p65.html>. WMS andmed alla laaditud 10.05.2024.

Markus, Felicia 2004. Living on another shore: early Scandinavian settlement on the North-Western Estonian coast. Doktoriväitekiri. Uppsala: Institutionen för arkeologi och antik historia.

- Matras, Yaron 2007.** The borrowability of structural categories. – Grammatical Borrowing in Cross-Linguistic Perspective. Toim. Yaron Matras, Jeanette Sakel. Berliin/New York: Mouton De Gruyter.
- Matras, Yaron, Jeanette Sakel 2007a.** Introduction. – Grammatical Borrowing in Cross-Linguistic Perspective. Toim. Yaron Matras, Jeanette Sakel. Berliin/New York: Mouton De Gruyter.
- Matras, Yaron, Jeanette Sakel 2007b.** Investigating the mechanisms of pattern replication in language convergence. – Studies in Language 31, 4, 829-865.
- Must, Mari 1965.** Keskmurde tekstid. Eesti murded II. Tallinn: Keele ja Kirjanduse Instituut.
- Nurkse, Rein 1937.** Adjektiiv-tribuudi kongruentsist eesti keeles. – Akadeemilise Emakeele Seltsi toimetised 30. Tartu: Akadeemilise Emakeele Seltsi Kirjastus.
- Pook, Hanna 2023.** Pronoun use and variation in Estonian dialects: *kes* ‘who’, *mis* ‘what’ and *keegi* ‘someone’ – Dissertationes philologiae Estonicae Universitatis Tartuensis 49. Tartu: University of Tartu Press.
- Rendahl, Anne-Charlotte 2001.** Swedish dialects around the Baltic Sea. – Circum-Baltic Languages 1. Toim. Östen Dahl, Maria Koptjevskaja-Tamm. Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 137–177.
- Rosenkvist, Henrik 2018.** Estlandssvenskarna—en historisk och språklig bakgrund. – Estlandssvenskans språkstruktur. Toim. Henrik Rosenkvist. Göteborg: Repro Lorensberg, 7–28.
- Russwurm, Carl 1855.** Eibofolke, oder die Schweden an der Küste Esthlands und auf Runö, eine ethnographische Untersuchung mit Urkunden, Tabellen und lithographirten Beilagen. Reval.
- Serenius, Jacob 1741.** Dictionarium Suethico-Anglo-Latinum. Stockholm.
- Thomason, Sarah Grey, Terrence Kaufman 1988.** Language Contact, Creolization, and Genetic Linguistics. Berkeley/Los Angeles/Oxford: University of California Press.
- Tiberg, Nils 1962.** Estlandssvenska språkdrag. Uppsala: Lundequistska bokhandeln.

TÜ EMSA DS0293-01 = Tartu Ülikooli eesti murrete ja sugulaskeelte arhiiv.

Helisalvestis vestlusest Evi Juhkamiga. Arhiivinumber DS0293-01.

Viikberg, Jüri 2020. Eesti murrete grammatika. Eesti keele varamu VIII. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Västerdal, Ida 2018. Ingan kast sto tomor. Attributiv och predikativ kongruens i nuckömålet. – Estlandssvenskans språkstruktur. Toim. Henrik Rosenkvist. Göteborg: Repro Lorensberg, 97–116.

Estlandssvenska påverkan i Estlands nordvästra dialekter. Sammanfattning

Syftet med denna uppsats var att undersöka vilka kontaktorsakade morfosyntaktiska särdrag finns det i tre estniska dialekter – Noarootsi, Risti och Harju-Madise. Mer exakt undersöktes vilka morfologiska och syntaktiska drag som skiljer dessa dialekter från standardspråket och andra estniska dialekter, hur de förutnämnda drag skiljer sig från dialekt till dialekt och vilka sociolingvistiska faktorer som har påverkat språkkontakten. Tidigare studier har påpekat att det finns svenskinfluerade särdrag i användningen av objektkasus, i vissa konstruktioner med adpositioner och i användandet av det reflexiva verbet *ennast* 'sig'. Sociolingvistiska faktorer som kontaktens längd och spridningen av tvåspråkighet, men även inre faktorer som morfologisk transparens och förekomsten av likartade konstruktioner i båda språken spelar en viktig roll vid låning av morfosyntaktiska funktioner. Ju mer dessa faktorer är representerade, desto troligare lånas det funktioner. Det är också viktigt att nämna att språkkontakten i senare tiden kan bättre beskrivas som ett språkbyte till estniska.

För att uppfylla uppsatsens mål analyserades dialekttexter från två dialekttextsamlingar. Totalt kan man räkna cirka 5750 ord text från Noarootsi dialekt, 25 500 från Harju-Madise och 31 000 ord från Risti. Fenomen som observerats i tidigare studier kvantifierades, dvs alla inträffande skrevs ut. Andra drag där man kan förmoda påverkan av språkkontakt har också utskrivits. Dessutom systematiserades språkinformanternas uppgifter, bland annat noterades det om informanten var tvåspråkig eller enspråkig. Åldersmässigt utgjorde språkinformanter en ganska jämn grupp där alla språklärarna var mellan 73 och 98 år. Utifrån tidigare forskning skapades också en karta (hittbar i del 1.2) som geografiskt visualiserar språkkontakten.

Det vanligaste fenomenet som hittats i tidigare studier var särdrag i objektkasus, som förekom mest i Noarootsi dialekt, något mindre i Risti och minst i Harju-Madise. Trots de oprecisiteter i räkningen av material var de resulterande siffrorna tillräckligt tydliga för att indikera ett rimligt resultat av språkkontaktens effekt. Det fanns också egenheter i

subjektkasus som inte beskrivits i tidigare studier. Reflexiva verb i svenskpåverkade bruk som beskrivits i tidigare studier förekom inte alls i de analyserade texterna. Analytiska konstruktioner fanns också: några av dem kan troligen räknas som analogier, där till exempel adposition används i liknande betydelse som i svenskan, men sådana konstruktioner förekom slumpmässigt. Bristen på numerus- och kasuskongruens och den oregelbundna användningen av pronomen för livlösa och livliga referenter är vanliga drag för alla estniska dialekter, men deras relativa frekvens (förutom kasuskongruens) visade ett mönster som liknade mönstret med objektkasus, dvs särdragen fanns mest i Noarootsi, mindre i Risti och minst i Harju-Madise. Lokalkasus uttrycktes ofta analytiskt, ibland utbyttes yttre och inre lokalkasus. Andra särdrag förekom också i enskilda fall, men inga slutsatser kan dras från de när det gäller språkkontakten.

En viktig slutsats är att åtminstone den användningsfrekvensen av särskiljande objektkasus speglar den sociolingvistiska situationen i regionen: ju starkare kontakten med svenskar och ju fler tvåspråkiga det fanns, desto mer inträffade fenomenet. Vissa påståenden från tidigare undersökningar kunde inte bekräftas, till exempel hypotesen om den så kallade hyperkorrektheten i användning av partitiv, som sällan fanns i materialet och inte bara hos tvåspråkiga språklärare.

Vidare bör en kvantitativ analys av de hittade fenomenen göras, vilket skulle göra det möjligt att mäta effekten av språkkontakt mer exakt. Detta gäller till exempel särdrag med objektkasus, där det skulle behövas mer exakta siffror om alla möjliga objektkasus, inklusive de användningsfall som är väntade i standardspråket. Analytiskt uttryckta lokalkasus skulle också analyseras kvantitativt – det är möjligt att det visar ett liknande användningsfrekvensmönster som i fallet med objektkasus i denna uppsats.

De morfosyntaktiska fenomen som presenteras i uppsatsen skulle också kunna jämföras med liknande fenomen i estlandsvenska som övertagits från estniskan. På så sätt skulle det vara möjligt att uppskatta i vilken utsträckning språkkontaktens inflytande skiljer sig mellan dessa två språk. Det skulle också vara möjligt att genomföra omfattande studier som liknar denna uppsats på andra tidigare kontaktområden, till exempel Dagö, Ormsö eller Nargö.

Lisa 1. Keelejuhtide andmete tabel

Nimi	Sünniaasta	Millal salvestatud	Vanus	Murrak	Sünniküla	Kakskeelsus (– info puudub)	Kommentaariid
Teodor Kalve	1901	1991	90	HMd	Rannaküla (Madise)	–	Abikaasa Hiiumaalt
Elvine Kaljula	1910	1988	78	HMd	Tänavotsa	–	Pärast abiellumist elanud Rannakülas
Pauline Villemann	1888	1986	98	HMd	Rannaküla (Madise)	–	Pärast abiellumist elanud Liiskülas
Alide Vainov	1906	1986	80	HMd	Vanaveski	–	Pärast abiellumist elanud Karilepas
Marta Jaanverk	1907	1986	79	HMd	Väemla (Karilepa)	–	Elanud kogu elu isakodus
Emilie Dreverk	1910	1986	76	HMd	Väemla (Karilepa)	–	Hiljem elas Karilepas
Aleksander Haljand	1897	1984	87	HMd	Suurevälja (Suurküla)	–	
Leena Jaanverk	1881	1973	92	HMd	Väemla (Karilepa)	–	Abikaasa samast külast
Aline Randma	1890	1973	83	HMd	Rannaküla (Madise)	–	Abiellus naabertalu perepoja Johannes Randmaga
Loviisa Haljasmäe	1892	1973	81	HMd	Aruküla (Kasepere)	–	
Johannes Hülp	1892	1973	81	HMd	Rannaküla (Madise)	–	Abikaasa Ämari külast
Johannes Jüllner	1892	1973	81	HMd	Langaküla	–	Hilda Jüllneri abikaasa
Hilda Jüllner	1899	1973	74	HMd	Langaküla	–	Abiellus naabertalu perepoja Johannes Jüllneriga
Marie Kuusemets	1884	1964	80	HMd	Rannaküla (Madise)	–	Abikaasa samast külast

Liisa Münter	1888	1964	76	HMd	Langaküla	–	Isa oli Urba talupidaja, ema pärit Keila kihelkonna Illurma külast
Aleksander Idarand	1872	1957	85	HMd	Laoküla	–	Abikaasa samast külast
vana Kreidenberg	?	1926		HMd	Rannaküla (Madise)	–	Tema info ongi sedasi sisse kantud.
Aleksander Adman	1907	1996	89	Noa	Hara	jah	Ema rootslane, isa eestlane
Johannes Remmal	1886	1964	78	Noa	Pürksi	ei	Ütleb ise tekstis, et on üksikeelne
Villem Niils	1889	1964	75	Noa	Tahu	–	
Liisa Klopman	1890	1964	74	Noa	Österby	jah	Suurema osa elust elanud Tahu külas. Isa rootslane, ema eestlane, poolvennad ja -õed rootslased
Luise Vilinurm	1889	1979	90	Ris	Moosi (Keibu)	jah	"Rootsi päritolu, kuid vanemad temaga rootsi keelt ei rääkinud", abikaasa eestlane, alates 1919 elas Tamsel (Vihterpalus)
Elviine Treilich	1896	1977	81	Ris	Kirikküla (Harju-Risti)	–	Vanemad samast külast
Aliine Eensaar	1897	1977	80	Ris	Audevälja	–	
Julius Valdre	1892	1975	83	Ris	Hatu	–	Vanemad samast külast
Marie Miilvee	1895	1975	80	Ris	Vanika	–	Pärast abiellumist elanud Änglemas
Maria Hartmann	1896	1975	79	Ris	Urgeta (Metslõugu)	–	Ema oli pärit Määralt
Juuli Dammert	1902	1975	73	Ris	Kõmmaste	–	

Kadrina Ruus	1882	1974	92	Ris	Vintse	–	Isa Vintsest, ema Kurkselt
Marie Päme	1886	1974	88	Ris	Moosi (Keibu)	jah	"Kakskeelne rootslane (passi järgi roots). Lapsena rääkis vaid rootsi keelt. Eestlasest abikaasa oskas hästi rootsi keelt."
Lisette Palmkroon	1888	1974	86	Ris	Kibru	jah	"Kakskeelne rootslane" sündinud Kibru külas, 7-aastaselt läks Pakrile lambakarja, hiljem Suur-Pakril taluteenija, pärast Siberis oldud aega elanud Vihterpalus
Iida Ecknes	1890	1974	84	Ris	Alliklepa	jah	"Kakskeelne rootslane", kodune keel oli rootsi keel, eesti keel oli hiljem "ise akkan"
Maria Valp	1893	1974	81	Ris	Moosi (Keibu)	jah	"Kakskeelne rootslane", hiljem elas Vintses, "lapsena ei osanud mitte ühte sana eesti keelt". Ema Aulepast, isa Moosist
Kustas Roovete	1888	1973	85	Ris	Vilivalla	–	Vanemad samast külast
Juuli Mikkoff	1889	1973	84	Ris	Kõmmaste	–	Vanemad samast külast
Julius Loomets	1890	1973	83	Ris	Vanika	–	Hilisemas elus Vilivalla külas elanud, vanemad Vanika külast sealt pärit

Aliine Ehrbach	1893	1973	80	Ris	Kirikküla (Harju- Risti)	–	Ema pärit Kõmmastest
Lüisu Ruderström	1846	1927	81	Ris	Moosi (Keibu)	jah	"Kakskeelne rootslane", hilisemas elus Alliklepal

Lisa 2. Andmetabel keelenähtustest

näite number	murrak	allikas (leheküljega)	keelejuht	küla/asukoht	nähtus	(kuidas nähtus ilmneb)	väljavõte tekstist	kommentaariid
HMd_001	Harju-Madise	Juhkam 2017: 56	Emilie Dreverk	Karilepa	analüütiline	peal	<i>Siis lihavõti omiku, ku sie `täesti `õige aa pial on, millas `Jeesus üles `tõusis auvast.</i>	
HMd_002	Harju-Madise	Juhkam 2017: 146	Leena Jaanverk	Väemla	analüütiline	peal	<i>üks Juula nimelene, sel käis langetõbi pial</i>	
HMd_003	Harju-Madise	Juhkam 2017: 189	Leena Jaanverk	Väemla	analüütiline	peal	<i>Seda oli küll, see nende lušt oli pulmade pial ja.</i>	
HMd_004	Harju-Madise	Juhkam 2017: 96	Loviisa Haljasmäe	Aruküla	analüütiline	peal	<i>üks vanames olnud sial, sel oln nagu vaeb pial</i>	
HMd_005	Harju-Madise	Juhkam 2017: 91	Pauline Villemann	Liisküla	analüütiline	peal	<i>`piale eina tegemist, ädala pial.</i>	
HMd_006	Harju-Madise	Juhkam 2017: 95	Leena Jaanverk	Väemla	analüütiline	peale	<i>läks `terve looma `piale</i>	haiguse kohta
HMd_007	Harju-Madise	Juhkam 2017: 103	Aleksander Idarand	Laoküla	analüütiline	pealt	<i>Meil oli enamald sin Paldiski linna piald ja `Lietse majakast, sialt neli `võrsta.</i>	
HMd_008	Harju-Madise	Juhkam 2017: 112	Pauline Villemann	Liisküla	analüütiline	sees (adessiiv)	<i>osa oli jäl meie karjamade sees</i>	vt ka kohakääne sama sõna puhul teistes näidetes
HMd_009	Harju-Madise	Juhkam 2017: 196	Aleksander Haljand	Suurevälja	analüütiline	seest	<i>siis nad läksid `senna `Aapsalu siit, `vä`lla siit siest.</i>	
HMd_010	Harju-Madise	Juhkam 2017: 164	Loviisa Haljasmäe	Aruküla	asesõna	kellega (millega)	<i>Üks väike kibu oli siiss, kellega sai leiti visata.</i>	

HMd_011	Harju-Madise	Juhkam 2017: 164	Loviisa Haljasmäe	Aruküla	asesõna	kellega (millega)	<i>Sie, kellega sai siis vett tõstetud</i>	eseme kohta
HMd_012	Harju-Madise	Juhkam 2017: 73	Emilie Dreverk	Karilepa	eitus	ei-sõna puudub	<i>mina tü, mis 'moodi need olid siis</i>	
HMd_013	Harju-Madise	Juhkam 2017: 187	Alide Vainov	Karilepa	hulgafras	pl.nom (sg.part)	<i>ku ma teine suvel sial, kaks suved ma 'tienisin.</i>	
HMd_014	Harju-Madise	Juhkam 2017: 26	Pauline Villemann	Liisküla	hulgafras	sg.gen (sg.nom)	<i>Ei, sest tuleb vist üks kümnekonna 'aastad juba.</i>	
HMd_015	Harju-Madise	Juhkam 2017: 72	Johannes Jüllner	Langaküla	hulgafras	sg.nom (sg.part)	<i>Kaks kord saab ikka äästadud.</i>	
HMd_016	Harju-Madise	Juhkam 2017: 44	Pauline Villemann	Liisküla	kohakääne	adessiiv (inessiiv)	<i>Ta ju luges ka ikke ette jah, 'piibli tuinidel jah,</i>	
HMd_017	Harju-Madise	Juhkam 2017: 91	Emilie Dreverk	Karilepa	kohakääne	illatiiv (allatiiv)	<i>obust 'vidi 'üösiks karjamas</i>	Marta Jaanverk tema kõrval kõneledes ütleb karjamale
HMd_018	Harju-Madise	Juhkam 2017: 90	Emilie Dreverk	Karilepa	kohakääne	illatiiv (allatiiv)	<i>Obust ja kekk 'vidi karjamasse.</i>	
HMd_019	Harju-Madise	Juhkam 2017: 180	Emilie Dreverk	Karilepa	kohakääne	inessiiv (adessiiv)	<i>vahest oli obun karjamas</i>	
HMd_020	Harju-Madise	Juhkam 2017: 57	Emilie Dreverk	Karilepa	kohakääne	inessiiv (adessiiv)	<i>sõelal oli seitse 'ähte. Setse 'tähte oli 'Söölal jah.</i>	kasutab eri käändeid
HMd_021	Harju-Madise	Juhkam 2017: 90	Emilie Dreverk	Karilepa	kohakääne	inessiiv (adessiiv)	<i>Iga karjamas, kel kus kaevud olid, sialt 'vööti vett siis.</i>	
HMd_022	Harju-Madise	Juhkam 2017: 164	Loviisa Haljasmäe	Aruküla	kohakääne	inessiiv (adessiiv)	<i>siis läägsime einamas 'sioma.</i>	

HMd_023	Harju-Madise	Juhkam 2017: 164	Loviisa Haljasmäe	Aruküla	kohakääne	inessiiv (adessiiv)	<i>'piime einamas siis olema</i>	
HMd_024	Harju-Madise	Juhkam 2017: 91	Pauline Villemann	Liisküla	kohakääne	inessiiv (adessiiv)	<i>Einamades me käisime 'karjes, ega me karjamal ei käint.</i>	kasutab samas lauses eri käänetes
HMd_025	Harju-Madise	Juhkam 2017: 91	Pauline Villemann	Liisküla	kohakääne	inessiiv (adessiiv)	<i>kui nad juba einamass käisid</i>	
HMd_026	Harju-Madise	Juhkam 2017: 121	Teodor Kalve	Rannaküla	kohakääne	inessiiv (adessiiv)	<i>Lõetsa 'kõrvas oli pink</i>	
HMd_027	Harju-Madise	Juhkam 2017: 214	Pauline Villemann	Liisküla	kohakääne	inessiiv (illatiiv)	<i>ma ei läin majal (mujale) kui talitaja 'juures</i>	autori märkus sulgudes, seal ka vormikattuvus
HMd_028	Harju-Madise	Juhkam 2017: 172	Marta Jaanverk	Karilepa	kohakääne	illatiiv (allatiiv)	<i>Mine tõsta nihuks 'suuri kiva 'kõrgesse müüri 'piale</i>	
HMd_029	Harju-Madise	Juhkam 2017: 28	Alide Vainov	Karilepa	vormikattuvus	adessiiv ja allatiiv	<i>Ja kui me tüöl läksime</i>	
HMd_030	Harju-Madise	Juhkam 2017: 180	Emilie Dreverk	Karilepa	objektikääne	pl.nom (pl.part)	<i>aga 'va'lmis 'riided me küll ei ost, me 'mõetsime ikka kleidi riided.</i>	
HMd_031	Harju-Madise	Juhkam 2017: 221	Emilie Dreverk	Karilepa	objektikääne	pl.nom (pl.part)	<i>eks ikka tähäd õpetadi ko 'lastel</i>	
HMd_032	Harju-Madise	Juhkam 2017: 120	Johannes Hülp	Rannaküla	objektikääne	pl.nom (pl.part)	<i>Ja need nurgad oid väga pahad tiha</i>	
HMd_033	Harju-Madise	Juhkam 2017: 125	Leena Jaanverk	Väemla	objektikääne	pl.nom (pl.part)	<i>Jah keik 'sorti ikka [õmbles], pinsakid ja püksid jah.</i>	
HMd_034	Harju-Madise	Juhkam 2017: 73	Emilie Dreverk	Karilepa	objektikääne	sg.gen (sg.part)	<i>'Läitse 'keetsime supi, iad piima suppi sai</i>	kontekst nõuab pigem partitiivobjekti

HMd_035	Harju-Madise	Juhkam 2017: 220	Emilie Dreverk	Karilepa	objektikääne	sg.gen (sg.part)	<i>laste koori juhatas ise</i>	võib olla vormikattuvus, eristab vaid väide
HMd_036	Harju-Madise	Juhkam 2017: 164	Loviisa Haljasmäe	Aruküla	objektikääne	sg.gen (sg.part)	<i>Üks väike kibu oli siiss, kellega sai lelli visata.</i>	võib olla vormikattuvus, eristab vaid väide
HMd_037	Harju-Madise	Juhkam 2017: 186	Emilie Dreverk	Karilepa	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>Küla naesed tulid kokku ja siiss tegid see tüö ära</i>	
HMd_038	Harju-Madise	Juhkam 2017: 183	Johannes Hülp	Rannaküla	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>‘vötsid oma pamp ‘lahti jah.</i>	
HMd_039	Harju-Madise	Juhkam 2017: 116	Aleksander Haljand	Suurevälja	objektikääne	sg.nom (sg.part)	<i>ku see mesi ‘vü‘lla ‘vöetaks –, ‘antaks sukkur</i>	
HMd_040	Harju-Madise	Juhkam 2017: 116	Aleksander Haljand	Suurevälja	objektikääne	sg.nom (sg.part)	<i>sukkur on ‘pa‘llu parem ‘anda, kui see mesi jääb ‘senna ‘sisse nendel</i>	
HMd_041	Harju-Madise	Juhkam 2017: 27	Alide Vainov	Karilepa	objektikääne	sg.nom (sg.part)	<i>tegi iad toidud</i>	
HMd_042	Harju-Madise	Juhkam 2017: 74	Emilie Dreverk	Karilepa	objektikääne	sg.nom (sg.part)	<i>‘Värski ua supp on ‘prüügu ia piimaga ‘kieta</i>	
HMd_043	Harju-Madise	Juhkam 2017: 119	Johannes Hülp	Rannaküla	objektikääne	sg.nom (sg.part)	<i>Ja siiss see labidas ‘üiti katuse käpas.</i>	murdes tavaline
HMd_044	Harju-Madise	Juhkam 2017: 108	Aleksander Haljand	Suurevälja	subjektikään e	sg.part (sg.nom)	<i>Mina ei tüa, kas see tuli midagi ‘aigust</i>	üldse huvitav konstruktsioon
HMd_045	Harju-Madise	Juhkam 2017: 167	Aleksander Haljand	Suurevälja	sisse-sees	sees (sisse)	<i>‘Senna suits käis siis</i>	
HMd_046	Harju-Madise	Juhkam 2017: 183	Johannes Hülp	Rannaküla	subjektikään e	pl.nom (pl.part)	<i>‘Ütikonna ‘rüed olid ikka vühü, ‘rohkem nisukst värvilest ‘siisi ja nisust.</i>	võib olla vormikattuvus, kuigi olid viitab nominatiivile

HMd_047	Harju-Madise	Juhkam 2017: 120	Johannes Hülp	Rannaküla	täiendikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>Sai katus arjani, siiss mõlemad ääred siiss</i>	
HMd_048	Harju-Madise	Juhkam 2017: 184	Liisa Münter	Urba talu	täiendikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>Kardul võtmese talgud ma olen läbi teind</i>	
HMd_049	Harju-Madise	Juhkam 2017: 44	Pauline Villemann	Liisküla	verbivorm	ma-inf (plpst)	<i>illem pa'llu, ku õpetaja autud saama ja autuga viima, koloosi aeg.</i>	
HMd_050	Harju-Madise	Juhkam 2017: 45	Emilie Dreverk	Karilepa	vormikattuv us	peal (peale)	<i>ajast labidadega mulda pial jah.</i>	
HMd_051	Harju-Madise	Juhkam 2017: 74	Emilie Dreverk	Karilepa	vormikattuv us	pl.nom ja sg.part	<i>sest sai siirupid keedetud</i>	
HMd_052	Harju-Madise	Juhkam 2017: 228	Teodor Kalve	Rannaküla	vormikattuv us	pl.nom ja sg.part	<i>Ei, nad siin naisõpetajad olid ka, kaks õpetajad oli.</i>	sama vorm, aga nõuab standardkeeles eri kääned
HMd_053	Harju-Madise	Juhkam 2017: 120	Johannes Hülp	Rannaküla	vormikattuv us	pl.nom ja sg.part	<i>Ja siis katuseid oli mitmed moodi.</i>	
HMd_054	Harju-Madise	Juhkam 2017: 176	Johannes Hülp	Rannaküla	vormikattuv us	pl.nom ja sg.part	<i>ried tehti mitmed moodi.</i>	
HMd_055	Harju-Madise	Juhkam 2017: 44	Pauline Villemann	Liisküla	vormikattuv us	pl.nom ja sg.part	<i>Seda vana papad siin, minu miest jah, sie aeg ta veel elas, mo oma isa.</i>	
HMd_056	Harju-Madise	Juhkam 2017: 72	Aleksander Haljand	Suurevälja	ühilduvus	arv	<i>kus sial obune või see, ärjad ehk obune ies käisid.</i>	võib olla lihtsalt suulise keele tunnus
HMd_057	Harju-Madise	Juhkam 2017: 117	Aleksander Haljand	Suurevälja	ühilduvus	arv	<i>Nändel oli siis nisuks suured varjud on nūo ees kohe jaa.</i>	
HMd_058	Harju-Madise	Juhkam 2017: 172	Emilie Dreverk	Karilepa	ühilduvus	arv	<i>need ju pa'lad raud, suured raud põllu kivid.</i>	

HMd_059	Harju-Madise	Juhkam 2017: 149	Loviisa Haljasmäe	Aruküla	ühilduvus	arv	<i>Nisukseed nagu see luoma sarved ää `võetud</i>	
HMd_060	Harju-Madise	Juhkam 2017: 103	Pauline Villemann	Liisküla	ühilduvus	arv	<i>Ja sie jõe suu kohad</i>	võib-olla on sie hoopis jõega seotud, aga siis ei ühildu käändes
HMd_061	Harju-Madise	Juhkam 2017: 79	Aleksander Haljand	Suurevälja	ühilduvus	kääne	<i>kas see vett oli vähä tenekord `veskis ja.</i>	
HMd_062	Harju-Madise	Juhkam 2017: 79	Aleksander Haljand	Suurevälja	ühilduvus	kääne	<i>sai tese `veskis sai käid sellepärast.</i>	
HMd_063	Harju-Madise	Juhkam 2017: 177	Aleksander Haljand	Suurevälja	ühilduvus	kääne	<i>aga iga iga ma `tsil ei oln ikka `saani.</i>	
HMd_064	Harju-Madise	Juhkam 2017: 196	Aleksander Haljand	Suurevälja	ühilduvus	kääne	<i>see oli ikka vilets järje pial oln</i>	
HMd_065	Harju-Madise	Juhkam 2017: 31	Alide Vainov	Karilepa	ühilduvus	kääne	<i>Suure paksu vane `llist tehti need suured pikad vüöd</i>	
HMd_066	Harju-Madise	Juhkam 2017: 187	Alide Vainov	Karilepa	ühilduvus	kääne	<i>ku ma teine suvel sial, kaks suved ma `tienisin.</i>	
HMd_067	Harju-Madise	Juhkam 2017: 170	Aline Randma	Rannaküla	ühilduvus	kääne	<i>Eks `seasi suure keerunud õledest ju</i>	
HMd_068	Harju-Madise	Juhkam 2017: 90	Emilie Dreverk	Karilepa	ühilduvus	kääne	<i>Iga karjamas, kel kus kaevud olid, sialt `võõti vett siis.</i>	
HMd_069	Harju-Madise	Juhkam 2017: 90	Emilie Dreverk	Karilepa	ühilduvus	kääne	<i>iga karjamal oli oma vahe</i>	
HMd_070	Harju-Madise	Juhkam 2017: 143	Emilie Dreverk	Karilepa	ühilduvus	kääne	<i>ma käisin siin `Amaris, siin `vääkse koolimajas.</i>	

HMd_071	Harju-Madise	Juhkam 2017: 129	Emilie Dreverk	Karilepa	ühilduvus	kääne	<i>seda ma olen kuulud, et seda naesed olid tein vana padjadel</i>	
HMd_072	Harju-Madise	Juhkam 2017: 190	Emilie Dreverk	Karilepa	ühilduvus	kääne	<i>mul põle ju neid keik änam 'meetes.</i>	
HMd_073	Harju-Madise	Juhkam 2017: 220	Emilie Dreverk	Karilepa	ühilduvus	kääne	<i>nii 'pa 'llu oli see aeg 'uusi õpetajad sial jah.</i>	vormikattuvus
HMd_074	Harju-Madise	Juhkam 2017: 221	Emilie Dreverk	Karilepa	ühilduvus	kääne	<i>aga nad 'rääkist ikka niisukese jumaliku aässast.</i>	
HMd_075	Harju-Madise	Juhkam 2017: 119	Johannes Hülþ	Rannaküla	ühilduvus	kääne	<i>Esimine kord oli rüüstas, see 'tehti 'vüksema kimbudest, õhem.</i>	
HMd_076	Harju-Madise	Juhkam 2017: 119	Johannes Hülþ	Rannaküla	ühilduvus	kääne	<i>Need oid 'piene, peenikese puust väll tahatud.</i>	
HMd_077	Harju-Madise	Juhkam 2017: 183	Leena Jaanverk	Väemla	ühilduvus	kääne	<i>'Laskis vana kalast 'suppi 'kieta</i>	
HMd_078	Harju-Madise	Juhkam 2017: 83	Marta Jaanverk	Väemla	ühilduvus	kääne	<i>mõnel olid nisukst masinad, mis sured 'ru 'llide vahelt 'tasti läbi.</i>	
HMd_079	Harju-Madise	Juhkam 2017: 103	Pauline Villemann	Liisküla	ühilduvus	kääne	<i>nende teiste suurema mõrradega</i>	
Noa_001	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 64	Villem Niils	Tahu	analüütiline	all	<i>nad käivad sis 'jälle sui põhja all</i>	autor märkinud, et <i>alla = suunas, poole</i>
Noa_002	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 64	Villem Niils	Tahu	analüütiline	alla	<i>ja siis panevad sija põhja 'alla</i>	autor märkinud, et <i>alla = suunas, poole</i>
Noa_003	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 80	Johannes Remmal	Pürksi	analüütiline	juures	<i>ja kui minu 'juures raha ei ole</i>	<i>minu juures</i> täendus 'minul' või 'minu käes'

Noa_004	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 82	Aleksander Adman	Hara	analüütiline	peal (adessiiv/inesiv)	sial lahe suu pial	
Noa_005	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 76	Liisa Klopman	Tahu	analüütiline	selle läbi	selle läbi et või nõnna 'kõrged rootsi keelt	
Noa_006	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 74	Liisa Klopman	Tahu	analüütiline	selle läbi	nõnna 'tõusis selle läbi et taa jälle tal oli 'ruumis seal 'võrduda või	
Noa_007	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 67	Villem Niils	Tahu	analüütiline	sisse (illatiiv)	aga te 'petke ented paksu 'sisse	kvantifitseerimata
Noa_008	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 70	Liisa Klopman	Tahu	asesõna	kelle (mille)	olid nisust suured 'vormid kaa kelle sees sai vormitud ära	
Noa_009	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 81	Johannes Remmal	Pürksi	asesõna	kellega (millega)	teate küll kellega te seal ust 'kinni lööte	naela kohta
Noa_010	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 70	Liisa Klopman	Tahu	asesõna	mis (kes)	see oli üks nisuke loom mis üksikult 'tahtis 'olla	
Noa_011	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 68	Villem Niils	Tahu	asesõna	mis (kes)	see Ruudi mis sõavääs 'surma sai	
Noa_012	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 67	Villem Niils	Tahu	asesõna	mis (kes)	meil poiss se mis sõavääs 'surma sai	vrd rootsi k pojken som dog
Noa_013	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 75	Liisa Klopman	Tahu	asesõna	see (kes)	aga noorem öde see pani aga jalad vasto maad	
Noa_014	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 77	Johannes Remmal	Pürksi	hulgafras	sg.nom (sg.part)	maa kolm viletsat keelt 'oskan	
Noa_015	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 84	Aleksander Adman	Hara	kaassõnafrasis	sg.nom (sg-gen)	Tallin juurest sialt	

Noa_016	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 82	Aleksander Adman	Hara	kaassõnafrasis	sg.nom (sg.gen)	<i>see on maa nimetus järel</i>	
Noa_017	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 67	Villem Niils	Tahu	kohakääne	elatiiv (inessiiv)	<i>olid koa 'jälle paksu seest ja sokku oli 'vahtind sure kriimu 'silmadega.</i>	
Noa_018	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 85	Aleksander Adman	Hara	kohakääne	illatiiv (allatiiv)	<i>see 'vööti tall 'tekkii see jo'll tal 'seltsis</i>	
Noa_019	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 85	Aleksander Adman	Hara	kohakääne	inessiiv (adessiiv)	<i>see jo'll oli taal süis 'tekkis</i>	autor märkinud, et 'tekkis = tekil
Noa_021	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 85	Aleksander Adman	Hara	määrusekään e	nominatiiv (adessiiv)	<i>siin meitel oli ka vene aeg</i>	st 'vene ajal'
Noa_022	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 76	Liisa Klopman	Tahu	objektikääne	pl.nom (pl.part)	<i>ja 'oskan käsud koa 'pal'lu mess ma kuulsin</i>	
Noa_023	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 68	Liisa Klopman	Tahu	objektikääne	pl.nom (pl.part)	<i>aga 'riided see oli parem 'värvida sellega</i>	võib olla kattuv vorm, aga asesõna on samuti nominatiivis
Noa_024	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 68	Liisa Klopman	Tahu	objektikääne	pl.nom (pl.part)	<i>'värvisin pa 'llu 'riided 'sellega</i>	
Noa_025	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 67	Villem Niils	Tahu	objektikääne	pl.nom (pl.part)	<i>eks poisid ole laijale koa vidand need</i>	võib olla kattuv vorm
Noa_026	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 64	Villem Niils	Tahu	objektikääne	pl.nom (pl.part)	<i>üks akkab ees 'tävud 'katsuma</i>	justkui pl.nom vorm, aga III vältes
Noa_027	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 71	Liisa Klopman	Tahu	objektikääne	sg.gen (sg.part)	<i>see ei võta mete koore ära</i>	
Noa_028	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 68	Villem Niils	Tahu	objektikääne	sg.gen (sg.part)	<i>see oli armu asi kis 'aastas ühe kätse negi siin</i>	

Noa_029	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 81	Johannes Remmal	Pürksi	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>aga sea aed oli `va`lmis teind</i>	
Noa_030	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 78	Johannes Remmal	Pürksi	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>ja nad said `mulle `kortel `viina `osta</i>	
Noa_031	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 74	Liisa Klopman	Tahu	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>aga vaadage kas te leijate siit üks üks raud nael ehk raud naela pea</i>	
Noa_032	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 73	Liisa Klopman	Tahu	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>sai ikka `müüdnud et sai `jälle mõni kopik raha</i>	
Noa_033	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 71	Liisa Klopman	Tahu	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>koor `võtsid pärast ära ja</i>	
Noa_034	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 69	Liisa Klopman	Tahu	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>aga kase `okste kase jälle nõnna nendest sai ilus roheline</i>	kuna eelnevas lauses samuti nii, oleks partitiiv ootuspärane
Noa_035	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 68	Liisa Klopman	Tahu	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>need noored kased vat nendest sai ilus roheline `jälle nisuke ilus ele roheline sai</i>	
Noa_036	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 81	Johannes Remmal	Pürksi	objektikääne	sg.nom (sg.part)	<i>kõik ma sõõn</i>	
Noa_037	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 76	Liisa Klopman	Tahu	objektikääne	sg.nom (sg.part)	<i>siis ikka rootsi keel sai rüügitud</i>	
Noa_038	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 76	Liisa Klopman	Tahu	objektikääne	sg.nom (sg.part)	<i>ma `oskan ikka kõik</i>	
Noa_039	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 76	Liisa Klopman	Tahu	objektikääne	sg.nom (sg.part)	<i>ma `oskan `issameije lugeda rootsi keelt</i>	rootsi keelt samuti ebatavalises käändes
Noa_040	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 75	Liisa Klopman	Tahu	objektikääne	sg.nom (sg.part)	<i>maa `teistmoodi künd ka `teatsin</i>	

Noa_041	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 73	Liisa Klopman	Tahu	objektikääne	sg.nom (sg.part)	<i>ja 'müidi ka piim</i>	
Noa_042	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 71	Liisa Klopman	Tahu	objektikääne	sg.nom (sg.part)	<i>siis ta ei 'tõmma piim 'kokku</i>	
Noa_043	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 68	Liisa Klopman	Tahu	objektikääne	sg.nom (sg.part)	<i>mis 'pa 'ndi siis koa natake sõnna 'seltsi</i>	
Noa_044	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 68	Liisa Klopman	Tahu	objektikääne	sg.part (pl.nom)	<i>pane seda 'villad 'sõnna 'sisse</i>	üksikjuhtum
Noa_045	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 80	Johannes Remmal	Pürksi	objektikääne	sg.part (sg.gen)	<i>ma teen 'ku 'lpi teen ku 'lbi</i>	parandab iseenast
Noa_046	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 67	Villem Niils	Tahu	objektikääne	sg.part (sg.gen)	<i>kutsusid paksust teda 'vä 'lla</i>	lause nõuab täissihitist
Noa_047	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 64	Villem Niils	Tahu	objektikääne	sg.part (sg.gen)	<i>ema lejab omal paarimeest kohe</i>	
Noa_048	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 66	Villem Niils	Tahu	rektsioon	sg.gen (sg.part)	<i>need suured karjad vällapool roo</i>	
Noa_049	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 86	Aleksander Adman	Hara	rektsioon	sg.nom (sg.part)	<i>ja ennem tsaari aeg oli ja</i>	
Noa_050	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 84	Aleksander Adman	Hara	rektsioon	sg.nom (sg.trans)	<i>ja sii kutsoti juba luup siis</i>	kvantifitseerimata
Noa_051	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 84	Aleksander Adman	Hara	rektsioon	sg.nom (sg.trans)	<i>minu isa kutsuti kipper</i>	kvantifitseerimata
Noa_052	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 82	Aleksander Adman	Hara	rektsioon	sg.nom (sg.trans)	<i>sial kutsutaks mere suu</i>	kvantifitseerimata

Noa_053	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 75	Liisa Klopman	Tahu	subjektikään e	pl.nom (pl.part)	<i>aga no nüüd on 'kilumeetrid on natukene 'rohkem</i>	ühildub kas esimese öeldisega või on vormikattuvus
Noa_054	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 74	Liisa Klopman	Tahu	subjektikään e	sg.gen (sg.nom)	<i>ja kui sis teise 'aasta tuli</i>	
Noa_055	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 86	Aleksander Adman	Hara	subjektikään e	sg.nom (pl.part)	<i>siin 'Eestis oli igasugust nimetus</i>	
Noa_056	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 84	Aleksander Adman	Hara	subjektikään e	sg.nom (sg.part)	<i>selle pial oli kipper, selle pial 'kapten ei olnd sis</i>	subjekti pole varem mainitud, nõuab eituses partitiivi
Noa_057	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 78	Johannes Remmal	Pürksi	subjektikään e	sg.nom (sg.part)	<i>kõik tuleb elus ette</i>	
Noa_058	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 72	Liisa Klopman	Tahu	subjektikään e	sg.part (pl.part)	<i>seal oli 'ikka muud nime kaa veel</i>	
Noa_059	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 67	Villem Niils	Tahu	vormikattuvus	adessiiv ja allatiiv	<i>ma tegin luikedel tegin partidel</i>	
Noa_060	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 86	Aleksander Adman	Hara	vormikattuvus	peal (peale)	<i>tema võis 'tulla sis sial juba nella vije sendi 'meetri pial</i>	
Noa_061	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 68	Liisa Klopman	Tahu	vormikattuvus	pl.nom ja sg.part	<i>ja sis sai kivi 'samlad noppidud</i>	
Noa_062	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 64	Villem Niils	Tahu	vormikattuvus	sg.part ja pl.part	<i>teevad keiksugust 'äülesi</i>	
Noa_063	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 85	Aleksander Adman	Hara	ühilduvus	arv	<i>laaditi nendel neid toidu 'moona</i>	
Noa_064	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 84	Aleksander Adman	Hara	ühilduvus	arv	<i>need on vene nimetus</i>	

Noa_065	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 84	Aleksander Adman	Hara	ühilduvus	arv	siis ta sai suurema 'laevade pial	
Noa_066	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 69	Liisa Klopman	Tahu	ühilduvus	arv	see oli 'kitsad einamad	
Noa_067	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 64	Villem Niils	Tahu	ühilduvus	arv	see on siin kevadi kui vaga 'õhtud on	
Noa_068	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 86	Aleksander Adman	Hara	ühilduvus	kääne	meil oli siis iga pärel	igal perel'
Noa_069	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 86	Aleksander Adman	Hara	ühilduvus	kääne	ja mõne pärel oli kaks	
Noa_070	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 86	Aleksander Adman	Hara	ühilduvus	kääne	ja ig pärel oli nihuk	
Noa_071	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 85	Aleksander Adman	Hara	ühilduvus	kääne	see kutsuti laeva jol'lid	
Noa_072	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 74	Liisa Klopman	Tahu	ühilduvus	kääne	ja ja 'vanker oli olnt puhast rauvast	
Noa_073	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 73	Liisa Klopman	Tahu	ühilduvus	kääne	suur pinnast oli ta 'tehtud sedamodi	
Noa_074	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 70	Liisa Klopman	Tahu	ühilduvus	kääne	jaa ja iga jaanibälvaks siis sai 'ikka 'juustu 'tehtud	
Noa_075	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 70	Liisa Klopman	Tahu	ühilduvus	kääne	see saab 'jälle sellesama 'veest	samas järgmises lauses ütleb sellest veest
Noa_076	Noarootsi	Juhkam ja Sepp 2000: 65	Villem Niils	Tahu	ühilduvus	kääne	tiiivad 'tehti 'jälle sure tolmua 'arjadeks	

Ris_001	Risti	Juhkam 2017: 44	Marie Pärne	Moosi	?	kääne	<i>Aga see oli keik pa'llas koit, mis vesi oli teda ära pesn.</i>	võib olla lihtsalt suulise keele tunnus
Ris_002	Risti	Juhkam 2017: 53	Iida Ecknes	Alliklepa	?	see	<i>siis on see nii iluss sial pialt 'käia kohe et.</i>	justkui rootsi keele kohustuslik subjekt see abil
Ris_003	Risti	Juhkam 2017: 36	Marie Pärne	Moosi	analüütiline	juures	<i>sellel olid 'kaardid 'juures</i>	autor märkinud, et juures all on peetud silmas kaasas
Ris_004	Risti	Juhkam 2017: 53	Alide Vainov	Karilepa	analüütiline	peal	<i>Ma olin eile kleidi pial</i>	st kleidi väel
Ris_005	Risti	Juhkam 2017: 93	Julius Loomets	Vilivalla	analüütiline	peal	<i>oli saidi sööma pial otn</i>	
Ris_006	Risti	Juhkam 2017: 53	Maria Hartmann	Urgeta	analüütiline	peal	<i>Aga omiku on ta juba siinpool metsa pial.</i>	st metsa kohal
Ris_007	Risti	Juhkam 2017: 105	Maria Valp	Vintse	analüütiline	peal	<i>Ja silgu 'võrgudega, siis oli ikka sügav vesi ja sügava pial.</i>	
Ris_008	Risti	Juhkam 2017: 147	Marie Miiilvee	Änglema	analüütiline	peal	<i>Posis pial 'sõnna 'piale, ei minu jalg saan 'tervemaks 'ühtigi.</i>	
Ris_009	Risti	Juhkam 2017: 131	Marie Miiilvee	Änglema	analüütiline	peal	<i>'Enni 'käidi ju 'pa'lla jalu pial</i>	viisi juures
Ris_010	Risti	Juhkam 2017: 46	Maria Hartmann	Urgeta	analüütiline	peal (adessiiv)	<i>Siin oli 'enni jää siinsammast einama pial</i>	vt ka kohakääne sama sõna puhul teistes näidetes
Ris_011	Risti	Juhkam 2017: 20	Marie Miiilvee	Änglema	analüütiline	peal (adessiiv)	<i>Aga no 'mingi assast, assa 'põhjuse pial on ta ikke sedamoodi 'tehtud ja.</i>	informant parandab end analüütilise variandiga
Ris_012	Risti	Juhkam 2017: 20	Marie Miiilvee	Änglema	analüütiline	peal (adessiiv)	<i>kis tiab mis 'põhjuse pial siis need jäled on 'sõnna 'tehtud.</i>	

Ris_013	Risti	Juhkam 2017: 99	Marie Pärne	Moosi	analüütiline	peale	<i>Niukest suurel 'mürgid olid, kus 'pandi 'piate</i>	peale'. Tavaliselt ka alaleütlevas <i>piat</i>
Ris_014	Risti	Juhkam 2017: 92	Julius Valdre	Hatu	analüütiline	pealt	<i>'kaugelt pika maa piat ei läin 'keegi 'viama.</i>	
Ris_015	Risti	Juhkam 2017: 178	Iida Ecknes	Alliklepa	analüütiline	sees	<i>Ma käsin isegi kala 'mütamas, 'värsket, üks kümme viisteist kilu meetert maa sees.</i>	
Ris_016	Risti	Juhkam 2017: 153	Juuli Mikkoff	Kõmmaste	analüütiline	sees	<i>Ja seda 'pändi nüüd viimase aja sees veel</i>	
Ris_017	Risti	Juhkam 2017: 156	Lisette Palmkroon	Suur-Pakri	analüütiline	sees	<i>need kroonu 'laevad olid Paldiskis 'randes sees jah.</i>	
Ris_018	Risti	Juhkam 2017: 43	Marie Pärne	Moosi	analüütiline	sees	<i>Surm, või kes nihuke, nisukene juba uppumese sies.</i>	
Ris_019	Risti	Juhkam 2017: 69	Julius Loomets	Vilivalla	analüütiline	sees (adessiiv)	<i>mes see kuuendama nädala sees oli 'tehtud.</i>	
Ris_020	Risti	Juhkam 2017: 70	Julius Valdre	Hatu	analüütiline	sees (adessiiv)	<i>'einine ruki külv oli jüst nüüd nende sama päevade sies.</i>	
Ris_021	Risti	Juhkam 2017: 87	Kadrina Ruus	Vintse	analüütiline	sees (adessiiv)	<i>Üks kord vahest suve sees</i>	
Ris_022	Risti	Juhkam 2017: 61	Maria Hartmann	Urgeta	analüütiline	seest	<i>Kägu tuli õue siest</i>	
Ris_023	Risti	Juhkam 2017: 178	Iida Ecknes	Alliklepa	analüütiline	sisse (illatiiv)	<i>Aga nüüd viiakse 'poodide 'sisse 'värsked kala</i>	kvantifitseerimata
Ris_024	Risti	Juhkam 2017: 114	Iida Ecknes	Alliklepa	analüütiline	sisse (illatiiv)	<i>lähvad jälle 'soode 'sisse muneel ja.</i>	kvantifitseerimata
Ris_025	Risti	Juhkam 2017: 111	Julius Valdre	Hatu	asesõna	kedagi (midagi)	<i>Meil einamas oli mõne väike kask, mis sa sellest siis ahju kätet [saad], ei saan ju kedagid.</i>	autori märkus sulgudes

Ris_026	Risti	Juhkam 2017: 87	Juuli Mikkoff	Kõmmaste	asesõna	kedagi (midagi)	<i>Ega temal kedagi põln`jalgas, eks obused raudati.</i>	raudade kohta
Ris_027	Risti	Juhkam 2017: 162	Juuli Mikkoff	Kõmmaste	asesõna	kelle (mille)	<i>Ja nüid on suured`valged rätikud ja`siuksed aasad, kell (mille) läbi kurnataks.</i>	autori märkus sulgudes
Ris_028	Risti	Juhkam 2017: 162	Juuli Mikkoff	Kõmmaste	asesõna	kellega (millega)	<i>nisuke ari oli, kelleg sa pesed.</i>	
Ris_029	Risti	Juhkam 2017: 85	Luisse Vilnurum	Tamse	asesõna	kellega (millega)	<i>`Ratsmed, need`keega`siutaks piad üles</i>	
Ris_030	Risti	Juhkam 2017: 82	Elviine Treilich	Kirikküla	asesõna	mis (kes)	<i>Ja siis, mis see nimi oli, mis siin Reial käis.</i>	käib inimese kohta
Ris_031	Risti	Juhkam 2017: 38	Lisette Palmkroon	Suur-Pakri	asesõna	mis (kes)	<i>Siis`õstsi, need suured`leidared voi need, mis selle suure`moekadega, need`õstsid siis sialt`vangre pialt`jälle aita</i>	
Ris_032	Risti	Juhkam 2017: 88	Juuli Mikkoff	Kõmmaste	asesõna	need (nad)	<i>Need`aeti`metsa suvel, siad ja.</i>	
Ris_033	Risti	Juhkam 2017: 188	Lisette Palmkroon	Suur-Pakri	asesõna	need (nad)	<i>Ja vahest siss need ei leidn meid.</i>	poiste kohta
Ris_034	Risti	Juhkam 2017: 156	Lisette Palmkroon	Suur-Pakri	asesõna	need (nad)	<i>Need said iad`inda`nende eest.</i>	
Ris_035	Risti	Juhkam 2017: 95	Marie Pärne	Moosi	asesõna	see (kes)	<i>see ema õde, see oli veel siin elas.</i>	võib olla lihtsalt suulise keele tunnus
Ris_036	Risti	Juhkam 2017: 93	Julius Loomets	Vilivalla	asesõna	see (kes/tema)	<i>See oli ka`veskis oli ja.</i>	inimese kohta, eelmises lauses mainitud
Ris_037	Risti	Juhkam 2017: 93	Julius Loomets	Vilivalla	asesõna	see (tema)	<i>Ja sie nägi ka seda ässa</i>	
Ris_038	Risti	Juhkam 2017: 124	Julius Loomets	Vilivalla	asesõna	temaga (sellega)	<i>Ja`viimaks`ongi ko`rv`valmis sellega. Tee mis tahad siis taga.</i>	

Ris_039	Risti	Juhkam 2017: 88	Aliine Ehrbach	Kirikküla	eitus	ei-sõna puudub	<i>siiss saan anam siad`vü`llas`käia ega.</i>	
Ris_040	Risti	Juhkam 2017: 207	Elvine Kaljula	Rannaküla	eitus	ei-sõna puudub	<i>Seisa kõik ašsad`meetes ka anam</i>	
Ris_041	Risti	Juhkam 2017: 91	Julius Valdre	Hatu	eitus	ei-sõna puudub	<i>tema jäksan siis tööd teha ega.</i>	
Ris_042	Risti	Juhkam 2017: 86	Kadrina Ruus	Vintse	eitus	ei-sõna puudub	<i>Mina tia, kas igaiüks käis</i>	
Ris_043	Risti	Juhkam 2017: 39	Lisette Palmkroon	Suur-Pakri	eitus	ei-sõna puudub	<i>Mäna kõik enam mäleta, mis`moodi see keik õi.</i>	
Ris_044	Risti	Juhkam 2017: 108	Iida Ecknes	Alliklepa	eitus	ei-sõnaga	<i>`pärmud ei tule loomade pial ega.</i>	
Ris_045	Risti	Juhkam 2017: 89	Aliine Ehrbach	Kirikküla	eitus	eitus	<i>Ega niisugust saan neid tappa</i>	
Ris_046	Risti	Juhkam 2017: 114	Iida Ecknes	Alliklepa	hulgafraas	kääne	<i>Mitu pesa`konda on vaest, kolm neli pesakond.</i>	esimeses poolas oodatavas käändes
Ris_047	Risti	Juhkam 2017: 47	Iida Ecknes	Alliklepa	hulgafraas	kääne	<i>Kadrid tahvad vüll`vorsti ja küinar käksi</i>	laulus
Ris_048	Risti	Juhkam 2017: 168	Iida Ecknes	Alliklepa	hulgafraas	pl.nom (sg.part)	<i>Ma käisin ko viis suid`karjas siat,`kaugel.</i>	
Ris_049	Risti	Juhkam 2017: 195	Aliine Eensaar	Audevälja	hulgafraas	sg.nom (sg.part)	<i>Nelikümmend kopik sai`päavas kartule `võttese aeg</i>	
Ris_050	Risti	Juhkam 2017: 225	Elvine Trellich	Kirikküla	hulgafraas	sg.nom (sg.part)	<i>Siis olid seitseteist`aasta jo vana ja.</i>	

Ris_051	Risti	Juhkam 2017: 80	Maria Hartmann	Urgeta	hulgafras	sg.nom (sg.part)	<i>Aga kuhjaga läks ju 'pa'llu aeg.</i>	
Ris_052	Risti	Juhkam 2017: 108	Iida Ecknes	Alliklepa	kohakääne	inessiiv (adessiiv)	<i>Ma käin Pa'ldiski 'saares</i>	st Pakril (autori kommentaari)
Ris_053	Risti	Juhkam 2017: 202	Julius Valdre	Hatu	kohakääne	inessiiv (adessiiv)	<i>Loomad käisid ju sial karjamas</i>	
Ris_054	Risti	Juhkam 2017: 92	Julius Valdre	Hatu	kohakääne	inessiiv (ilatiiv)	<i>'Tehti jahu, 'paändi vees</i>	
Ris_055	Risti	Juhkam 2017: 39	Lisette Palmkroon	Suur-Pakri	kohakääne	sees (sisse)	<i>siis kallati jälle, kappasies.</i>	
Ris_056	Risti	Juhkam 2017: 20	Marie Miiilvee	Änglema	kohakääne	inessiiv (ilatiiv)	<i>'sita Vihterpalus on 'toodud need.</i>	
Ris_057	Risti	Juhkam 2017: 131	Marie Miiilvee	Änglema	määrusekään e	nominatiiv (adessiiv)	<i>Neid, mis oli suur vikkel sial taga</i>	sukkade kohta
Ris_058	Risti	Juhkam 2017: 131	Marie Miiilvee	Änglema	määrusekään e	nominatiiv (pl.com)	<i>Mina tiea, mis aeg need 'küüdi</i>	sukkade kohta
Ris_059	Risti	Juhkam 2017: 163	Kustas Roovete	Vilivalla	määrusekään e	adessiiv (partitiiv)	<i>ma põle tükil ajal seal 'kamres käin.</i>	kvantifitseerimata
Ris_060	Risti	Juhkam 2017: 132	Marie Miiilvee	Änglema	määrusekään e	adessiiv (partitiiv)	<i>Poole mõnel ajal neid näin.</i>	st 'mõnda aega'
Ris_061	Risti	Juhkam 2017: 38	Lisette Palmkroon	Suur-Pakri	määrusekään e	sg.nom (sg.ine)	<i>Need olid siis rootsi keel 'leidarid jah.</i>	
Ris_062	Risti	Juhkam 2017: 171	Juuli Mikkoff	Kõmmaste	määrusekään e	sg.nom (sg.trans)	<i>Ei oln külm, kui sai soe 'kõötud, ikka siiss oli nii soe.</i>	võib olla lihtsalt suulise keele tunnus
Ris_063	Risti	Juhkam 2017: 79	Alide Vainov	Karilepa	objektikääne	pl.nom (pl.part)	<i>Linnaksed ma olen ka juhvaten.</i>	võib olla kattuv vorm, aga kasutab sama vormi ka nom

Ris_064	Risti	Juhkam 2017: 79	Alide Vainov	Karilepa	objektikääne	pl.nom (pl.part)	<i>kui linnaksed või neid ölle linnaksed 'tehti.</i>	võib olla kattuv vorm, aga kasutab sama vormi ka nom
Ris_065	Risti	Juhkam 2017: 60	Aline Eensaar	Audevälja	objektikääne	pl.nom (pl.part)	<i>Minu ema 'oskas koa üstl sõnad ikka.</i>	
Ris_066	Risti	Juhkam 2017: 89	Aline Ehrbach	Kirikküla	objektikääne	pl.nom (pl.part)	<i>kui nad ni nõrga toedog 'peeti.</i>	
Ris_067	Risti	Juhkam 2017: 98	Iida Ecknes	Alliklepa	objektikääne	pl.nom (pl.part)	<i>Läksime 'päästama jälle 'võrgud</i>	III vältes
Ris_068	Risti	Juhkam 2017: 145	Iida Ecknes	Alliklepa	objektikääne	pl.nom (pl.part)	<i>Maa-alused saab igast kohast, kivi pialt saaab 'jälle maa-alused ja maa pialt saab ja.</i>	haiguse kohta
Ris_069	Risti	Juhkam 2017: 92	Julius Valdre	Hatu	objektikääne	pl.nom (pl.part)	<i>Nüüd ostetaks keik igasugust toidud</i>	igasugust on kattuv vorm
Ris_070	Risti	Juhkam 2017: 25	Juuli Dammert	Kõmmaste	objektikääne	pl.nom (pl.part)	<i>ta mies oli siss, see vidas 'kartulad, punased 'kartuld oli maas oli maas olnd jah.</i>	võib olla kattuv vorm
Ris_071	Risti	Juhkam 2017: 51	Juuli Mikkoff	Kõmmaste	objektikääne	pl.nom (pl.part)	<i>sie tegi ikka vigorid</i>	võib olla kattuv vorm
Ris_072	Risti	Juhkam 2017: 50	Juuli Mikkoff	Kõmmaste	objektikääne	pl.nom (pl.part)	<i>'tehti vigorid selle 'õõga jah.</i>	võib olla kattuv vorm
Ris_073	Risti	Juhkam 2017: 42	Kustas Roovete	Vilivalla	objektikääne	pl.nom (pl.part)	<i>siis sa püid nad 'kinni 'oedma siat.</i>	
Ris_074	Risti	Juhkam 2017: 154	Kustas Roovete	Vilivalla	objektikääne	pl.nom (pl.part)	<i>naesed 'tahtsid ikka pisemad lüisikad 'sanda</i>	kontekst nõuab pigem partitiivi, samas võib olla vormikattuvus
Ris_075	Risti	Juhkam 2017: 187	Kustas Roovete	Vilivalla	objektikääne	pl.nom (pl.part)	<i>ähk jälle 'kuskil 'naabri peres 'kaerded 'müügima tupp jah.</i>	
Ris_076	Risti	Juhkam 2017: 59	Liisu Ruderström	Alliklepa	objektikääne	pl.nom (pl.part)	<i>Kolm korda loe sedasi üle need sanad järistiku</i>	tsiteerib teist inimest. Ainus näide sellelt keelejuhilt

Ris_077	Risti	Juhkam 2017: 42	Marie Pärne	Moosi	objektikääne	pl.nom (pl.part)	<i>Need olid jo kutsutud, aga nad tegid vigurid, noored inimest.</i>	võib olla kattuv vorm
Ris_078	Risti	Juhkam 2017: 36	Marie Pärne	Moosi	objektikääne	pl.nom (pl.part)	<i>piime õppima 'kaardid' mängim.</i>	
Ris_079	Risti	Juhkam 2017: 43	Marie Pärne	Moosi	objektikääne	pl.part (sg.part)	<i>Sial 'tehti tal kuuts 'ingamesi</i>	
Ris_080	Risti	Juhkam 2017: 60	Aliine Eensaar	Audevälja	objektikääne	sg.gen (sg.part)	<i>leiva 'leikasin ja 'ahtsin tall sis</i>	tsiteerib teist inimest
Ris_081	Risti	Juhkam 2017: 113	Aliine Eensaar	Audevälja	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>kui see mets maha nüüd tuul ajas.</i>	võib-olla sõnajärjest tingitud
Ris_082	Risti	Juhkam 2017: 61	Iida Ecknes	Alliklepa	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>Ja ta oli vetn siis teivas</i>	
Ris_083	Risti	Juhkam 2017: 94	Julius Loomets	Vilivalla	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>Jahvatasime oma viii ära sial</i>	
Ris_084	Risti	Juhkam 2017: 139	Juuli Dammert	Kõmmaste	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>Süis 'peimes pani õup pähü sul, pulmade aeg.</i>	
Ris_085	Risti	Juhkam 2017: 158	Kadrina Ruus	Vintse	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>nad 'tõmmasid sedasi nagu see nahk 'üsku 'kortsu</i>	
Ris_086	Risti	Juhkam 2017: 43	Kustas Roovete	Vilivalla	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>pidasid üks pidu jälle.</i>	
Ris_087	Risti	Juhkam 2017: 42	Kustas Roovete	Vilivalla	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>sa püid see viimane raha nende kääst 'v'al'la 'preßsima.</i>	
Ris_088	Risti	Juhkam 2017: 169	Kustas Roovete	Vilivalla	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>Süis ta võttis teene naene ja see oli nisuke suur inime.</i>	

Ris_089	Risti	Juhkam 2017: 38	Lisette Palmkroon	Suur-Pakri	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>need lähätajad töid kerstu jaa. Ja nemad töid kerst.</i>	eelmises lauses kasutab oodatavat käänet
Ris_090	Risti	Juhkam 2017: 188	Lisette Palmkroon	Suur-Pakri	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>Ja kenel siiss lamp oli, siis sel `võtsid siiss lamp jah.</i>	
Ris_091	Risti	Juhkam 2017: 86	Luise Viinurm	Tamse	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>Muidu `rangid `õõruvad obusel `jälle see kael `ka `ki</i>	
Ris_092	Risti	Juhkam 2017: 101	Luise Viinurm	Tamse	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>Kala on võrk ära `keeran</i>	
Ris_093	Risti	Juhkam 2017: 101	Luise Viinurm	Tamse	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>on võrk ära `keeran</i>	eelmisega samas lauses
Ris_094	Risti	Juhkam 2017: 101	Luise Viinurm	Tamse	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>see oli esi akkaduses tein kohe üks silm `undrahti jah.</i>	
Ris_095	Risti	Juhkam 2017: 151	Maria Valp	Vintse	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>Mina panin ikka ahi küdema</i>	
Ris_096	Risti	Juhkam 2017: 20	Marie Miiilvee	Änglema	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>Ja mina `o `tsisin ko üless see kivi tema jutu järel.</i>	
Ris_097	Risti	Juhkam 2017: 20	Marie Miiilvee	Änglema	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>ma `o `tsisin ko üless see kivi ikke koo ja.</i>	
Ris_098	Risti	Juhkam 2017: 95	Marie Pärne	Moosi	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>sa nüid isi tegid tal surm.</i>	ka konstruktsioon väärib märkimist
Ris_099	Risti	Juhkam 2017: 95	Marie Pärne	Moosi	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>See tuli `peksis kook, see kaevu kuok ta `selgis puruks ja.</i>	
Ris_100	Risti	Juhkam 2017: 95	Marie Pärne	Moosi	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>me isi `tapsime see vasikas ära.</i>	

Ris_101	Risti	Juhkam 2017: 95	Marie Pärne	Moosi	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>Pärast viisid se pu'll kokku 'ostu</i>	
Ris_102	Risti	Juhkam 2017: 94	Marie Pärne	Moosi	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>Ükskord jälle uüt söi mul lehm ära või see mulikas ära</i>	
Ris_103	Risti	Juhkam 2017: 94	Marie Pärne	Moosi	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>Ja uüt tuli mulika 'kalla' ja 'murdis mulikas.</i>	
Ris_104	Risti	Juhkam 2017: 94	Marie Pärne	Moosi	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>Siss 'kutsusin üks mies</i>	
Ris_105	Risti	Juhkam 2017: 105	Marie Pärne	Moosi	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>need tegid kokku veel laev.</i>	
Ris_106	Risti	Juhkam 2017: 105	Marie Pärne	Moosi	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>mää pialt 'aesid laev 'alla merese.</i>	
Ris_107	Risti	Juhkam 2017: 102	Marie Pärne	Moosi	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>Tegime saun soojaks</i>	
Ris_108	Risti	Juhkam 2017: 100	Marie Pärne	Moosi	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>siis tegime 'senna võrk 'ümmer</i>	
Ris_109	Risti	Juhkam 2017: 100	Marie Pärne	Moosi	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>ja siiss panime jalk pial senna 'võrgul</i>	
Ris_110	Risti	Juhkam 2017: 226	Marie Pärne	Moosi	objektikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>siis võttis raamat mu kääst ära, 'kiskus puruks.</i>	
Ris_111	Risti	Juhkam 2017: 87	Aliine Ehrbach	Kirikküla	objektikääne	sg.nom (sg.part)	<i>No mine õpeta noort ärg</i>	täiend sobib, aga peasõna ei ühildu
Ris_112	Risti	Juhkam 2017: 167	Juuli Mikkoff	Kõmmaste	objektikääne	sg.nom (sg.part)	<i>Ku 'kõõti ahi, siis sai süte peal veel 'tehtud</i>	

Ris_113	Risti	Juhkam 2017: 156	Juuli Mikkoff	Kõmmaste	objektikääne	sg.nom (sg.part)	<i>Ja `võiga sai kook ka `ehtud.</i>	kontekst nõuab pigem partitiivi
Ris_114	Risti	Juhkam 2017: 158	Kadrina Ruus	Vintse	objektikääne	sg.nom (sg.part)	<i>`Korjasin `jälle sialt laua pialt ära ja panin sool.</i>	
Ris_115	Risti	Juhkam 2017: 161	Kustas Roovete	Vilivalla	objektikääne	sg.nom (sg.part)	<i>Aga siis ka kohv osteti ikka juba sel aal, ku mena [noor] olin, sel ajal see kohv osteti.</i>	kontekst nõuab pigem partitiivi
Ris_116	Risti	Juhkam 2017: 123	Kustas Roovete	Vilivalla	objektikääne	sg.nom (sg.part)	<i>Näid see vana `endine rootsi rahvas, need `rääksid rootsi keel.</i>	
Ris_117	Risti	Juhkam 2017: 39	Lisette Palmkroon	Suur-Pakri	objektikääne	sg.nom (sg.part)	<i>ei `lastud `peimes `sisse.</i>	
Ris_118	Risti	Juhkam 2017: 19	Marie Miiļvee	Änglema	objektikääne	sg.nom (sg.part)	<i>Sial ei oln meil einama</i>	kontekst nõuab partitiivi
Ris_119	Risti	Juhkam 2017: 43	Marie Pärne	Moosi	objektikääne	sg.nom (sg.part)	<i>`Lained löit paat, see loo `sik [läks] `ümmer</i>	
Ris_120	Risti	Juhkam 2017: 154	Kustas Roovete	Vilivalla	objektikääne	sg.part (sg.gen)	<i>`Kaapsaid oli ikka nenna, et pidi ikka `talve üle `saama</i>	võib olla vormikattuvus, eristab vaid välde
Ris_121	Risti	Juhkam 2017: 101	Luise Vilinurm	Tamse	objektikääne	sg.part (sg.gen)	<i>ja siiss sai ikka `lahti ka seda.</i>	
Ris_122	Risti	Juhkam 2017: 94	Marie Pärne	Moosi	objektikääne	sg.part (sg.gen)	<i>kes tuli ja tappis teda ära</i>	
Ris_123	Risti	Juhkam 2017: 43	Marie Pärne	Moosi	objektikääne	sg.part (sg.gen)	<i>oles te pann `miski riiet nendel `alla</i>	
Ris_124	Risti	Juhkam 2017: 39	Lisette Palmkroon	Suur-Pakri	objektikääne	sg.part (sg.nom)	<i>Siiss `viidi tal `siita `enni `sinna `aita, enni ku `sisse `toodi teda.</i>	
Ris_125	Risti	Juhkam 2017: 85	Luise Vilinurm	Tamse	objektikääne	sg.part (sg.nom)	<i>Siiss paned teda `aeste vahele</i>	

Ris_126	Risti	Juhkam 2017: 43	Marie Pärne	Moosi	objektikääne	sg.part (sg.nom)	<i>Siiss `viidi teda pärast sinna Alliklepa</i>	
Ris_127	Risti	Juhkam 2017: 36	Marie Pärne	Moosi	objektikääne	sg.part (sg.nom)	<i>sai `tehtud ju suurt `aeda kividest</i>	kontekstis on tegu täissihitusega
Ris_128	Risti	Juhkam 2017: 127	Juuli Mikkoff	Kõmmaste	sisse-sees	sees (sisse)	<i>siiss seal käis üks puu, sial augo sees.</i>	
Ris_129	Risti	Juhkam 2017: 150	Lisette Palmkroon	Suur-Pakri	sisse-sees	seest (sees)	<i>Ei nemad soolvee seest ei keetn, ikka `suitsetadi.</i>	
Ris_130	Risti	Juhkam 2017: 195	Aliine Eensaar	Audevälja	subjektikään e	pl.nom (pl.part)	<i>Eks nendel oli `pa `llu ilusad obosed</i>	
Ris_131	Risti	Juhkam 2017: 100	Marie Pärne	Moosi	subjektikään e	sg.nom (pl.nom)	<i>ahvenad ja seinamed ja keiksugu kala olid koos siss sial</i>	
Ris_132	Risti	Juhkam 2017: 162	Juuli Mikkoff	Kõmmaste	täiendikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>muidugi lüpsik toro läks juba ulloks seest kõik</i>	
Ris_133	Risti	Juhkam 2017: 62	Marie Miilvee	Änglema	täiendikääne	sg.nom (sg.gen)	<i>ja siiss see uukas `otsa siis oli `pandud.</i>	
Ris_134	Risti	Juhkam 2017: 71	Kadrina Ruus	Vintse	vormikattuv us	peal (peale)	<i>meil `seia `toodi ka ikka põllu pial.</i>	
Ris_135	Risti	Juhkam 2017: 59	Iida Ecknes	Alliklepa	vormikattuv us	peal (peale)	<i>sõnna pial `tehti ka sõnu ja.</i>	
Ris_136	Risti	Juhkam 2017: 53	Iida Ecknes	Alliklepa	vormikattuv us	peal (peale)	<i>Ja siis jää külmetab `senna pial ära.</i>	
Ris_137	Risti	Juhkam 2017: 53	Iida Ecknes	Alliklepa	vormikattuv us	peal (peale)	<i>Siis ta külmetab pial seda.</i>	

Ris_138	Risti	Juhkam 2017: 71	Kadrina Ruus	Vintse	vormikattuv us	peal (peale)	<i>'pañdi teda küll põllude pial.</i>	
Ris_139	Risti	Juhkam 2017: 80	Maria Hartmann	Urgeta	vormikattuv us	peal (peale)	<i>Suo pial said vähämad kuhjad 'tehtud</i>	enne seda ütleb ka suos, st seesütlevas
Ris_140	Risti	Juhkam 2017: 20	Marie Miiilvee	Änglema	vormikattuv us	peal (peale)	<i>sial oli rist 'alla pial 'tehtud</i>	
Ris_141	Risti	Juhkam 2017: 43	Marie Pärne	Moosi	vormikattuv us	peal (peale)	<i>'kange torm tuli jälle pial ja.</i>	
Ris_142	Risti	Juhkam 2017: 115	Iida Ecknes	Alliklepa	vormikattuv us	peal (pealt)	<i>Ja 'pa 'llu 'sulgesi saab nende pial.</i>	
Ris_143	Risti	Juhkam 2017: 25	Juuli Dammert	Kõmmaste	vormikattuv us	peal (pealt)	<i>tütartapsed pesid jala siarde peal ära seebi.</i>	
Ris_144	Risti	Juhkam 2017: 186	Lisette Palmkroon	Suur-Pakri	analüütiline	peal (pealt)	<i>nemad vaatasiid jälle pial, kui me tegim.</i>	tähenduses 'pealt'
Ris_145	Risti	Juhkam 2017: 107	Iida Ecknes	Alliklepa	vormikattuv us	pl.part ja pl.gen	<i>käisiid 'ülgi 'piidmes [...] söid 'ülgi liha</i>	
Ris_146	Risti	Juhkam 2017: 93	Julius Loomets	Vilivalla	vormikattuv us	pl.part ja sg.part	<i>'anti paremad 'einu 'järku. Ja söi 'liiga 'pa 'llu seda paremad 'eina</i>	sg.part ja pl.part pole vormiliselt eristatavad
Ris_147	Risti	Juhkam 2017: 205	Marie Pärne	Moosi	vormikattuv us	sg.nom ja sg.gen	<i>Vahest 'keetsime tangu pudru, süiss tangu pudru 'körves ära süiss</i>	sama vorm, aga nõuab standardkeeles eri kääned
Ris_148	Risti	Juhkam 2017: 226	Marie Pärne	Moosi	vormikattuv us	pl.nom ja sg.part	<i>'aõdis mul kaks raamatud.</i>	vt teisi eripärasid hulgafraasis
Ris_149	Risti	Juhkam 2017: 19	Marie Miiilvee	Änglema	vormikattuv us	pl.nom ja sg.part	<i>'iestlast on sinna põgenen</i>	
Ris_150	Risti	Juhkam 2017: 41	Alide Vainov	Karilepa	ühilduvus	arv	<i>Ega süiss sedavsi suurt 'piened 'toitusi põld</i>	'piened võib olla ka sg.part ja

								pl.part vormikattuvus
Ris_151	Risti	Juhkam 2017: 148	Aliine Eensaar	Audevälja	ühilduvus	arv	<i>Aga siiss `sennä kupu `laskjad tuli</i>	
Ris_152	Risti	Juhkam 2017: 164	Iida Ecknes	Alliklepa	ühilduvus	arv	<i>nuga ja nõõlatoes, see oli `taskus `ühte `puhku.</i>	
Ris_153	Risti	Juhkam 2017: 140	Juuli Dammert	Kõmmaste	ühilduvus	arv	<i>suur kulla tilgad `otses jah.</i>	
Ris_154	Risti	Juhkam 2017: 140	Juuli Dammert	Kõmmaste	ühilduvus	arv	<i>Roosa lehvud jah, sinist lehvud ja `valged lehvud ja.</i>	
Ris_155	Risti	Juhkam 2017: 137	Juuli Dammert	Kõmmaste	ühilduvus	arv	<i>Siss oli `tehtud suur kimbud sedamoodi</i>	
Ris_156	Risti	Juhkam 2017: 64	Juuli Mikkoff	Kõmmaste	ühilduvus	arv	<i>ja suurt rohtosi keedeti</i>	
Ris_157	Risti	Juhkam 2017: 50	Juuli Mikkoff	Kõmmaste	ühilduvus	arv	<i>Ja suur jalad olid seas all ka.</i>	
Ris_158	Risti	Juhkam 2017: 106	Kadrina Ruus	Vintse	ühilduvus	arv	<i>Eks sial oli mõlemad, aerud ja purjud jah.</i>	
Ris_159	Risti	Juhkam 2017: 123	Kustas Roovete	Vilivalla	ühilduvus	arv	<i>Ja puu lüsisas, need pidid ikka olem.</i>	
Ris_160	Risti	Juhkam 2017: 89	Lisette Palmkroon	Suur-Pakri	ühilduvus	arv	<i>Igaüks `tuütsid omal siss</i>	
Ris_161	Risti	Juhkam 2017: 39	Lisette Palmkroon	Suur-Pakri	ühilduvus	arv	<i>ja siss tulid need pruut, need `pulmalesed ja keik.</i>	võib olla lihtsalt suulise keele tunnus

Ris_162	Risti	Juhkam 2017: 38	Lisette Palmkroon	Suur-Pakri	ühilduvus	arv	<i>'Nendel oli suured 'jälle 'kuused</i>	
Ris_163	Risti	Juhkam 2017: 38	Lisette Palmkroon	Suur-Pakri	ühilduvus	arv	<i>Lähätajal olid oma lugu.</i>	
Ris_164	Risti	Juhkam 2017: 38	Lisette Palmkroon	Suur-Pakri	ühilduvus	arv	<i>Siis, kui need tulid siis 'pruudi järel, kui 'peimes tuli 'pruudi järel, siis need olid ringtants</i>	
Ris_165	Risti	Juhkam 2017: 86	Luise Viinurm	Tamse	ühilduvus	arv	<i>Kahest puust on koos see rangid ju.</i>	
Ris_166	Risti	Juhkam 2017: 75	Maria Hartmann	Urgeta	ühilduvus	arv	<i>neil oli kodu juurs suured einamad</i>	<i>eristab siiski oli ja olid mujal</i>
Ris_167	Risti	Juhkam 2017: 99	Maria Valp	Vintse	ühilduvus	arv	<i>Ja silgu 'värka ja kilu võ need lesta võrk oli</i>	<i>võib olla lihtsalt suulise keele tunnus</i>
Ris_168	Risti	Juhkam 2017: 134	Marie Miiilvee	Änglema	ühilduvus	arv	<i>Siis suur 'uhked nõõlad olid vel</i>	
Ris_169	Risti	Juhkam 2017: 43	Marie Pärne	Moosi	ühilduvus	arv	<i>Aga kui teda 'matma 'mindi, siis oli ikka roosa paled.</i>	
Ris_170	Risti	Juhkam 2017: 78	Alide Vainov	Karilepa	ühilduvus	kääne	<i>Tallat suur pahmast ja pöörati.</i>	
Ris_171	Risti	Juhkam 2017: 206	Elvine Kaljula	Rannaküla	ühilduvus	kääne	<i>Siis oli sial lierituas oli, ei, meil oli sial suure 'mõisas</i>	
Ris_172	Risti	Juhkam 2017: 189	Julius Loomets	Vilivalla	ühilduvus	kääne	<i>Viimase ajal jäid ko juba vähämaks</i>	
Ris_173	Risti	Juhkam 2017: 140	Juuli Dammert	Kõmmaste	ühilduvus	kääne	<i>Need olid vanema inimestel</i>	

Ris_174	Risti	Juhkam 2017: 153	Juuli Mikkoff	Kõmmaste	ühilduvus	kääne	<i>pekiga määriti pealt veel libedas mõlem poolt.</i>	
Ris_175	Risti	Juhkam 2017: 201	Kadrina Ruus	Vintse	ühilduvus	kääne	<i>oleks mõrradega läinud `püüdma neid suuremad kalu</i>	vormikattuvus ilmselt
Ris_176	Risti	Juhkam 2017: 153	Kustas Roovete	Vilivalla	ühilduvus	kääne	<i>Joodusupp suure kausidega</i>	
Ris_177	Risti	Juhkam 2017: 157	Kustas Roovete	Vilivalla	ühilduvus	kääne	<i>iga kala mehel on kuivatuse ahjud ja kuivatavad seal sees</i>	
Ris_178	Risti	Juhkam 2017: 43	Kustas Roovete	Vilivalla	ühilduvus	kääne	<i>oma kaks-kolmsada `tuopi ja `rohkem veel oli see õlut.</i>	
Ris_179	Risti	Juhkam 2017: 39	Lisette Palmkroon	Suur-Pakri	ühilduvus	kääne	<i>`niisugest `titred ja keik oli, punane `rüide ja siiss oli kõik ilusad ääsad sial pial.</i>	
Ris_180	Risti	Juhkam 2017: 86	Luise Vilinurm	Tamse	ühilduvus	kääne	<i>pakso jämeda nahast `tehti.</i>	
Ris_181	Risti	Juhkam 2017: 139	Marie Miiilvee	Änglema	ühilduvus	kääne	<i>Ku ma laps olin veel, käisin külas, üks vana eidel oli tuas piias</i>	pottmütsi kohta
Ris_182	Risti	Juhkam 2017: 137	Marie Miiilvee	Änglema	ühilduvus	kääne	<i>Jah, villase `rüidest kuub</i>	
Ris_183	Risti	Juhkam 2017: 135	Marie Miiilvee	Änglema	ühilduvus	kääne	<i>Kus ma änam lähen teste `ulka, ku teste inimestel põle kellegil.</i>	
Ris_184	Risti	Juhkam 2017: 133	Marie Miiilvee	Änglema	ühilduvus	kääne	<i>Muidu need särgi `pihtasi oli küll</i>	
Ris_185	Risti	Juhkam 2017: 35	Marie Pärne	Moosi	ühilduvus	kääne	<i>`Vükse `peene niidist.</i>	

Ris_186	Risti	Juhkam 2017: 141	Marie Pärne	Moosi	ühilduvus	kääne	<i>Jah, sie oli madal ja `veike, õhukese `riidest.</i>
---------	-------	---------------------	----------------	-------	-----------	-------	--

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Johannes Sarapuu,

- 1) annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Eestirootsi keelekontakti mõju Harju-Madise, Risti ja Noarootsi murrakus“, mille juhendajad on Miina Norvik ja Eva Liina Asu-Garcia, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;
- 2) annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;
- 3) olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
- 4) kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Johannes Sarapuu

27.05.2024